

hêviya gel

Sal: 2
Hejmar: 17
Tirmeh -1988

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELÊN BINDEST YEKBIN!

EMPERYALİZMİN KÛRDİSTAN'DAKİ OYUNLARINA KARŞI UYANIK OLALIM!..

Perde aralanıyor, oyun artık açık oynanıyor.

Oyuna, "Kürdistan nasıl kurtulur" adını vermek gerek. Senaryosunu da ulusal kurtuluş hareketlerini boğmakta usta emperyalistler hazırlıyor.

Bilindiği gibi, Kürdistan'da yükselen mücadele, uzatmalı İran-Irak savaşının bölgede yarattığı istikrarsızlık, Türkiye'de işçi sınıfının, öğrenci gençliğin ve aydınların adım adım yükselttiği demokrasi mücadelesi, cezaevi direnişleri ve buna paralel olarak faşist yönetimin gittikçe artan bunalımı emperyalizmi derinden düşündürmüş ve bölgede birincil sorun olan Kürt meselesine "çözüm" aramaya yöneltmişti. Çünkü, NATO'nun sadık müttefiki olan Türkiye'yi en çok ürküten ve emperyalizmin bölgedeki çıkarlarına en büyük darbeyi vuracak olan gelişmeler Kürdistan'da yaşanmaktaydı. Ayrıca, sömürgeci güçler, içinde buldukları durumdan ötürü bu sorunu "halletmekten" acizdiler.

Önce uzmanlar yollandı, yeniden araştırmalar ve incelemeler yapıldı. Sonra M. Ali Birand ve benzerlerine Kürt ve Kürdistan olayı yazılıp çizdirildi. daha dün, "dördüncü ordu doğuya" deyip Kürdistan'daki gelişen muhalefete karşı orduyu davet edenler tüm yayınlarında Kürt halkına "sahip" çıkmaya başladı. TC'nin 60 yıllık resmi politikası paçavraya döndü. ABD, Türkiye'de azınlık haklarından bahsetti, F. Almanyaya ve

diğer NATO çevrelerinde Kürt sorunu gündemlerinin önemli konusu oldu. Sorun Türk parlamentosuna girdi ve devletçi geleneklerine rağmen burjuva partileri tarafından, kıyıda köşeden tartışılmaya başlandı. Gerçi bu ortamda Kürt sorununa gerçekçi bir açıdan yaklaşanlar ve soruna sağlıklı çözümler öneren namuslu demokratlar da oldu; ancak bunları susturmak burjuvazi açısından zor olmadı.

Bu gelişmeler genel olarak Kürdistan'da yükselen mücadelenin bir dayatması, sömürgeci devletlerin acizliğinden ötürü emperyalizmin Kürdistan'ı ve bölgedeki çıkarlarını kaybetme kaygısının sonucuydu. ABD ve NATO çevreleri çok yönlü bir çalışma içine girdiler. Olayı tartıştırarak, kendi talepleri doğrultusunda kamuoyu oluşturmak, sonra TC yöneticilerini kültürel haklar için ikna etmek ve ardından buna fit olacak Kürt şahsiyetlerini öne çıkarıp bunlar vasıtasıyla gelişmeleri kontrole almak planını adım adım uygulamaya çalışıyor.

Bu planın bir gereği olarak, iki yılı aşkın bir zamandan beri sorun her yönüyle ve her kademedede tartışıldıktan sonra 87 NATO Parlamenterler asamblesi ilkbahar toplantılarına, Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal da katıldı. Hangi sıfatla kimler adına katıldı? bilinmez(!). Ardından "Türkiye'de Kürt Kültürünü Koruma" çağrısını yaparak çok sayıda tanınmış şahsiyetin imzasını aldı ve bu kampanya

devam etmektedir.

İşler belli bir aşamaya varınca önce Özal sonra Evren ABD'nin yolunu tuttular ve hiç kuşkusuz her ikisi de bazı konularda ağabeyleri tarafından ikna edilmeye çalışıldı. Tam da böylesi bir dönemde trafik hızlandı. Güney Kürdistan'da kurulan "Kürdistan cephe" içinde yer alan YNK lideri Celal Talabani, Haziran başında YNK-PKK ittifakını bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyurduktan sonra Özalın ABD'de olduğu

bir sırada ABD'ye kabul edildi. ABD'de dış işleri yetkililerine Kürdistanla ilgili konferanslar verdi. M. Ali Birand Bekaa Vadisine inerek PKK genel Sekreteri Abdullah Öcalan ile uzun bir röportaj yaptı. Nabız yokladı.

Diplomatik trafik yoğun bir biçimde işlerken, Faşist iktidar Türkiye Kürdistanında saldırılarını da yoğunlaştırdı. Kürdistan'a yeni güç yığı, çatışmalar yoğunlaştı. Takipler, operas-

Devamı s. 4 de

BAŞARININ ŞARTI ÖZVERİLİ ÇALIŞMADIR

Bilindiği gibi, devrimci mücadelede başarı elde etmenin önemli öğelerinden biri, devrimci fedakarlık ve özverili çalışmadır. Doğru ideolojinin, kişilikli-bağımsız bir politikanın tesbit edilip yürütülmesi, bu doğru ideolojinin kitlelere götürülmesi, kitlelerin eğitilip örgütlenmesi ve düşmana karşı savaş içine sokulması gibi zor, uzun soluk gerektiren, meşakatli işlerdir. Devrimci mücadelede elde edilen her mevzi, mücadelede uzun soluklu olan inançlı insanların örgütlü mücadelelerinin ürünüdür. Mücadelede hedefe varmak için, ileriye doğru atılan her adımda, kazanılan her mevzide sarf edilen kollektif emek ve bilinçli fedakarlıklar vardır.

Özellikle, Kürdistan gibi düşmanı bol, devrimci mücadele geleneği sınırlı olan bir ülkenin devrimcilerine düşen

görevin ağırlığı, bu fedakarlığın ve özverinin azamisini gerekli kılmaktadır. Böylesi bir fedakarlık ve özverili çalışma yürütülmeden zaferi yakalamak; hatta ve hatta bağımsız ve kişilikli bir politika yürütmek bile mümkün değildir. Karşılaşılan güçlükleri kitlelerinin ve halkının desteğine dayanarak çözemeyen, bunun dışında güç ve kaynaklar arayan, kolaycı yöntemlerle gündelik sorunlarını çözmeye çalışanların günübürlük politikalarını ve politikadaki tutarsızlıklarını görmek mümkündür.

Bunun bilincinde olan hareketimiz Tевgera Sosyalist a Kürdistanê, bu güne kadar bu politikasını inatla ve kararlılıkla sürdürdü. Kadrolarının ve sempatanlarının özverili çalışması; ulaşılabildiği kitlenin gönüllü desteğiyle küçümsen-

Devamı s. 4 de

MÜCADELEYİ YÜKSEL TELİM!

Merhaba dostlar,
Ben doğru-dürüst okumaz yazmazı olmayan Kürdistanlı bir emekçiyim. Ülkemin kurtuluşu için verilen her türlü mücadele, bir devrimci olarak beni de ilgilendirmektedir. 1980 öncesi ben de diğer Kürdistanlı devrimci demokratlar gibi bir siyasi yapının içinde yer almıştım. 1980 faşist darbe ile birlikte geçmişte Kürdistan devrimini yapıyorum diyen birçok hareket ve partinin ne duruma geldiklerini az çok biliyoruz. Ancak bunlar içinde PKK yanlışlıkla hatasıyla birlikte burjuvaziye korkulu anlar yaşıyor. Bunun yanında, yeni oluşan

Tevgera Sosyalist a Kürdistanê, yeterli olmamasına rağmen, ülke içinde gelecek zor günlerin kavgası için çaba harcıyor.

Ben de Kürdistanlı bir emekçi olarak, TSK'nın ideoloji ve politikasına sempati duymaktayım. Bu konuda bana düşeni yapma uğraşı içindeyim. Ancak beni tedirgin eden bazı hususları belirtmek istiyorum: Eskiden Kürdistan kurtuluşu için mücadele eden farklı siyasetlerin kadroları bugün kurtuluşu SHP de bulmaktalar. Bizim kurtuluşumuzun burjuva partileriyle olmayacağını hala anlamıyorlar. Dileğimiz mücadele anla-

yışları birbirine yakın olan siyasetlerin birliktelikler oluşturarak ülkede mücadeleyi sürdürmeleridir.

Ben bir şirketin inşaatlarında geçici olarak çalışmaktayım. Bulduğum iş yerinde ben ve benim gibi insanlar ekmek parası kazanmak için, yürekler acısı şartlar altında çalışmaktayız. Türkiye'deki ekonomik kriz hayatı çekilmez hale getirmektedir. Bununla beraber faşist diktatörlüğün barbarca baskıları da devam etmektedir. Özellikle bu baskılar Kürdistan'da her gün daha da şiddetlenmektedir. İnsanlar tutuklanmakta, kurşunlanmakta-

dır.

Benim ortalama bir günlük yevmiyem 5.000 TL dir. Bir kg, domates 600, bir kg bulgur 600, pirinç 1500, et 4.500, biber 700, patlıcan 700 ekmek 200 TL.dir. Ev kirası (emekçilerin evi) 50.000-60.000 TL.dir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün.

İşte Özalın çağ atlayan Türkiye'si ve işte demokrasi! .

Bağımsız-demokratik bir Kürdistanın kurulması ve işçi sınıfının kurtuluşu için mücadeleyi yükseltelim. . .

Dostca selamlar.

Xebatkar

2/7/1988-Elazığ

çifte standart

12 Eylül askeri faşist darbenden sonra Türkiye ve Kürdistan sol hareketi en çok faşizm ve faşizmin geliş biçimleri üzerinde tartıştı. Bu sıralarda da yapılan tartışmalar faşizmin gidiş biçimi ve demokrasi mücadelesidir.

Türkiye ve Kürdistan sol hareketinin bir kesimi, sosyal demokrat ve burjuva liberal güçlerle yapılacak bir ittifak çerçevesine göre bir anti-faşist mücadele programına sahiptirler. Bu anlayışın, programlarının esas muhtevası burjuva demokrasisine göre şekillendirilmiştir.

Nesnel gerçekliği baktığımızda, bugünkü koşullarda burjuva muhalefet (Sosyal demokrat ve liberal burjuvazi) Türkiye ve Kürdistan sol hareketiyle ortak bir mücadeleden yana değildir. Aksine böylesi bir ortak mücadeleden oldukça uzaktır. Fakat, mücadele anlayışlarını ve programlarını burjuva muhalefet ile yapılacak ittifaka göre belirleyenler, böyle bir ittifak kurulmasa dahi burjuva muhalefetini destekleyeceklerini resmen belirtmiş ve pratikte de bu desteği vermiştir.

Peki diyelim ki, bazı sol

güçlerin bu desteği ile birlikte burjuva muhalefet güçlerinden biri yönetime geldi. Faşizm geriletilip yerine burjuva demokrasisi geçti. Diyelim kısmi bir demokratikleşme oldu. Bunlar iyi, hoş şeyler. O zaman Kürdistan için, Kürt ulusal sorununun çözümü için ne değişir? Bence temel sorun burada yatıyor. Gerçi 12 Eylül öncesi kısıtlı burjuva demokratik ortamında dergi bürolarında devrim üzerine ahkam kesenler için çok şey değişir. Çünkü onlar halen de tekrar Türkiye'ye dönüp dergi bürolarını açma hayali içinde; ama, gerçekler nedir? Önemli olan onu görmek ve ona göre hareket etmektir.

Türkiye gerçekliğine baktığımızda, sosyal demokrat ya da, burjuva liberal güçlerin yönetiminde oluşacak olan bir demokrasi ancak ve ancak çifte standartlı bir "demokrasi" olur ve bunun belirtileri daha şimdiden kendini gösteriyor. Bazı sol güçler tarafından kitlelere demokrat diye lanse ettirilen Süleyman Demirel'in şu sözleri çifte standartlı demokrasi uygulaması anlayışının en güzel örneğini teşkil ediyor.

Yeni Gündem dergisinin S.Demirel'le yaptığı bir röportajda Yeni Gündem yazarı Aydın Köymen S.Demirel'e şu soruyu soruyor: "Sizin demokrasinizde sosyalistler de korkusuz yaşayabilecekler, düşüncelerini özgürce ifade edebilecek, serbestçe siyasi olarak örgütlenebilecek mi?" S.Demirel bu soruya Evet cevabını verdikten sonra bunun sınırını getiriyor ve şöyle diyor: "Nedir sınır? Benim sınırim şudur. Her türlü fikir akımı olsun, örgütlenebilsin, ancak bu fikir akımları Türkiye'nin maziden gelen birtakım farklılıklarını, ırk farklılıklarını hedef almasın. Yani Türkiye'yi bölme, parçalama, insanların birbirine düşman etme serbest olmasın. Ben nifaka karşıyım. Onun dışında, sosyalistmisiniz gelin programınızı açıklayın, milletin karşısına çıkın, benim buna hiçbir itirazım olamaz." (Y.Gündem Sayı 31. s.25)

İşte bazı sol güçler tarafından "demokrat" diye kitlelere gösterdikleri ve dönem dönem oy verdirdikleri S.Demirel'in demokratlığı ve demokrasi anlayışı. . .

S.Demirel'e göre Kürtlerle ilgili birşey söylenilmesinde, ne söylenirse söylenir, sosyalistler de programlarında Kürtlerle ilgili birşey belirtmesinler o zaman serbestçe programlarıyla milletin karşısına çıkabilirler.

Şu bir gerçektir ki, Türkiye'de gerçek bir demokrasinin oluşumu Kürt ulusal sorununun çözümüne bağlıdır. Türk solu burjuva muhalefet gücüne bel bağlayıp onlarla ittifak yollarını arayacağına, Kürt ulusal demokratik güçleriyle Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı temel ilkesinden hareketle ittifak yollarını arasın ve programını da burjuva muhalefetle yapacağı ittifaka göre değil, Kürt ulusal demokratik güçleriyle yapacağı ittifaka göre belirlesin. Yani, ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesini, "burjuvazi korkar, ürker" diye arka tarafa atmasın ve Kürt ulusal sorununun çözümünü belirsiz tarihlere ertelemesin. Çünkü Türkiye işçi sınıfının gerçek dostu ve ittifakçısı burjuva muhalefeti değil Kürt ulusal demokratik hareketidir.

ÇİHAN DİLŞAD

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA IRAK KÜRDİSTANI CEPHESİ KURULDU

Sömürge ülkelerde, ulusal kurtuluş savaşlarının zafere ulaşmasında Ulusal Demokratik Cephe'nin tarihsel rolleri vardır.

Ulusal ve sınıfsal baskının iç içe geçtiği, her türlü zulüm ve vahşetin kol gezdiği sömürge ülkelerde Ulusal Demokratik devrime katılan sınıf ve katmanlar çok sayıda olduğu gibi; ittifaklar politikası da, çıkarları sömürgeci, işgalci güçlerle çelişen toplumun tüm kesimlerine göre belirlenmektedir.

Sömürge ülkelerde ulusal demokratik devrimin toplumsal tabanını, işçi sınıfı, köylülük, kent küçük burjuvazisi ve ulusal burjuvazi oluşturur. İşbirlikçi burjuvazi, büyük toprak sahipleri ve gerici güçler dışında bu değişik sınıf ve katmanların farklı çıkarlarını uyum içine sokan ve ortak amaçlar etrafında birleştiren ittifakın siyasal organizasyonu cephedir.

Tarihte birçok sömürge ülkede (Vietnam, Angola Mozambik vb.) böylesine bir ittifaklar politikasından hareket edilerek ulusal kurtuluş cephele oluşturulmuş ve mücadele zaferle taçlanmıştır.

Emperyalizmin ve bölge gerici devletlerinin çıkarlarına uygun olarak dört parçaya bölünüp sömürgeleştirilmiş ülkemiz Kürdistan'da da ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişim sürecinin tarihsel olarak dayattığı görev, her parçada ulusal demokratik cephenin oluşturulması ve cephe arasında üst düzeyde ulusal bir organizasyonun örgütlenmesidir.

Bu bağlamda, uzun bir süreden beri Güney Kürdistan'lı güçlerin çalışmalarını sürdürdüğü Güney (Irak) Kürdistan'daki "Kürdistan Cephe"nin kurulması sevindiricidir.

Kürdistan Cephe şu güçler tarafından kurulmuştur.

- 1- PASOK (Kürt Sosyalist Partisi)
- 2- KYB (Kürdistan Yurtsever)
- 3- KDHP (Kürdistan Demokratik Halk Partisi)
- 4- KSP (Kürdistan Sosyalist Partisi)
- 5- I-KDP (Kürdistan Demokrat Partisi-Irak)
- 6- IKP (Irak Komünist Partisi)

Cephe program ve tüzüğü üzerinde anlaşmaya varan bu partiler, Cephe'nin kuruluşunu bir bildiriyle dünya devrimci demokratik kamuoyuna açıklamış bulunuyorlar.

Yayınlanan kuruluş bildirgesinde "Halkımızın adil ve meşru hakkı olan kendi kaderini tayin, halkımızın bütün olanak ve gücünü bir araya getirmek için 6 parti Nisan sonu ve Mayıs başında yaptıkları toplantılarda faşizme ve savaş karşı mücadele birliğini tartışıp "Irak Kürdistan cephesi"ni kurma tarihsel kararına varmışlardır. Bu devrimin araç-gereç ve güçlerini birleştirip, diktatör rejimin genelde Irak halkına ve özelde Kürt halkına karşı uyguladığı teröre karşı atılmış ve Kürt kurtuluş hareketinin ilerlemesi için gerekli bir adımdır." denilerek, Bugünkü koşullarda Kürt kurtuluş hareketinin birliği için cephe aracının en olumlu araç olduğu belirtilmektedir.

Kürdistan Cephe temel amaç olarak önüne Kürt halkının kendi kaderini tayin ve Irak toplumunun demokratikleşmesi hedefini koymaktadır.

Cephenin kuruluş ilanı ilerici-yurtsever çevrelerce, ulusal Kurtuluş mücadelesinde ileri bir adım olarak değerlendirilmektedir.

KÜRDİSTAN KURTULUŞ HAREKETİ (TEVGER) KURULDU

22 Haziran 1988 tarihinde Brüksel'de yapılan bir basın toplantısında 8 Kuzey Kürdistanlı örgüt ve grup "Kürdistan Kurtuluş Hareketi" (kısa adı TEVGER) adı altında birliktelik oluşturduklarını açıkladılar. Basın toplantısında Kuruluş Bildirgelerini sunarak "Temel siyasi görüşler ve program hedefleri"ni açıkladılar.

TEVGER'i oluşturan örgüt ve gruplar şunlardır:

- 1- Ala Rızgari
- 2- KUK-SE
- 3- PARHEZ
- 4- PDK-RN
- 5- PPKK
- 6- PSKT
- 7- ŞK
- 8- YSK

TSK Avrupa Temsilciliği; kısa adı TEVGER olan cepheye neden katılmadınız ve nasıl görüyorsunuz? sorusuna, kısaca şu cevabı verdi.

"Kürdistan'da ulusal demokratik devrim, anti-emperyalist, anti sömürgeci tüm güçlerin oluşturacakları ulusal demokratik cephenin eseri olacaktır. Böylesi bir cephenin zorunluluğuna inanıyoruz.

Kısa adı TEVGER olarak ilan edilen bu cephenin çalışmalarına kısa bir süre Hareketimiz (Tevgera Sosyalist a Kurdistanê) de katıldı. Ancak, TSK olarak toplantılara çağrıldığımız aşamada, bazı tercihler yapılmış ve özellikle Kürdistan'da mücadele yürüten çok sayıda radikal örgüt bu çalışmaların dışında tutulmuştu. Böylece daha başından, en geniş güçlerin birliği önüne engeller konmuştu.

İkincisi; Kuzey Kürdistanlı en geniş güçler henüz kendi aralarında bölgesel düzeyde dahi güç ve eylem birliği oluşturamazken, direkt cephe programı ile yola çıkılmıştı. Hiçbir alanda, ortak çalışma yapılmamış; tabanın kaynaşması doğrultusunda adım atılmamış, cephe için zemin hazırlanmamıştı.

Yine, cephe programı ile yola çıkan örgüt ve grupların ülke zemininde sağlıklı bir yapılanmaları ve çalışmaları gözlenmiyordu. Hala da görünürde dişe dokunur bir şey yok. Ayrıca UDG, HEVKARI, Sol Birlik gibi birçok birlikteliklerin kurulup-yıkılmasından yeterince ders çıkarılmamıştı.

Kısacası; sıcak mücadele içinde oluşmayan, tabandan gelişmeyen ve çok sayıda radikal gücü dışlayarak oluşan cephele Kürdistan'daki olaylara müdahale edebilme şansı yok denecek kadar azdır."

Baştarafı s. 1 de

meyecek bir mesafe katetti. Kitleler içinde kök salmak, örgütlenmesini ileri düzeye çıkarmak ve gerekli ön hazırlıklarını tamamlayıp düşmana yönelmek gibi ağır ama onurlu bir görev üstlendi. Böylesi karmaşık ve ağır bir görevi yürütmek bazı insanlarımızı yordu. Çok az sayıda da olsa mücadeleden kaçanlar oldu. Bu kaçkınlar kendileriyle birlikte, tüm fedakar insanların emeğini de inkar etti. Kuşkusuz, kendisine saygıyı yitirenlere, başkalarının emeğine saygı duymasını bekleyemedik. Şu bir gerçek ki, çok geniş alanda ve ağır koşullarda yürütülen mücadele, sarfedilen emek boşa gitmedi. Sıcak mücadele alanlarında, ülke zemininde ve Avrupa'da fedakarlığın değerini bilen, özverili çalışmaya gerekli pahayı biçen insanlar yanımızda saf tuttu. Doğru politikaya sahip çıktı; çıkıyor. Gelişen mücadele kendi içinde yeni yeni kadrolar çıkarıyor. Alınan kararlar adım adım uygulanıyor; çıkan engeller tek tek aşıyor. Hareketimiz kadroların ve sempatanlarımızın özverili çalışması ve halkımızın fedakarlığıyla sağlıklı bir gelişim seyri izliyor. Bu gelişim yeterli olmayan; ama, küçümsenmeyecek bir başarıdır. Sevindirici ve azmettiricidir.

Tüm bu gelişmelerde maddi destek de önemli bir etkenidir. Kadroların çok değişik alanlara yayılmış olması, ülke içindeki yoldaşlarımızın, faşizmin her türlü baskısı ve takibi altında siyasi çalışma yürütmesi; askeri eğitim alanlarının oluşturulması ve bu eğitim için gerekli araç-gereç temini; kadroların eğitim alanlarına aktarılması ve yeni görev yerlerine ulaştırılması; birimler arasında düzenli irtibatın sağlanması; yayın faaliyetlerinin yürütülmesi ve politikamızın en geniş kitlelere ulaştırılması gibi karmaşık

işlerin, aksamadan yürütülmesinde maddi desteğin önemi büyüktür. Tüm bu giderlerin, açlık ve sefaletin kol gezdiği ülke zemininden karşılanamayacağı bilincindeyiz. Hareketimizin yaşadığı süreci değerlendiren "TSK Dayanışma Komiteleri Avrupa Konferansı", bu bilinçle, "sıcak mücadele alanlarıyla daha iyi bir dayanışmanın örgütlenmesini" ivedi bir görev olarak Avrupa örgütünün önüne koymuştu. Ve buna bağlı olarak "88'de daha güçlü bir TSK için ileri" kampanyasını açmıştı. Konferans ayrıca, tüm kadro ve sempatanların 10 gün süreyle kampanya için çalışmalarını somut görev olarak belirlemiştir.

Alınan bu kararlar ve somut olarak belirlenen bu görevler henüz tam olarak yerine getirilmedi. Ancak, Avrupa birimlerinde yeniden örgütlenmenin yanısıra kampanyanın maddi yönüyle ilgili olarak da ileri adımlar atıldı. Hemen Konferans akabinde (Ocak sonu) Köln biriminden (...)arkadaşın bağış olarak verdiği 5.000 DM ile birlikte ilk anda 8.000 DM toplandı ve harekete aktarıldı. Şubat ve Mart aylarında tüm Avrupa birimlerinde aktif bir toparlanma eğitim ve örgütlenme çalışmaları yürütüldü. Bazı birimlerde faaliyetlerimiz henüz yerine oturmamış olsa bile, bunların aşılması doğrultusunda ön çalışmalar yapıldı.

Bu kısa süreli kampanya çalışmaları Mayıs ayı içinde ürün vermeye başladı. Almanya, Danimarka, İsviçre ve İsveç birimlerinde 1 Mayıs'ta, diğer faaliyetlerin yanısıra, yemek satış standları açıldı ve kampanyamız için maddi gelir sağlandı. Danimarka'da karnaval şenliklerinde yiyecek, içecek satışı yapıldı. Almanya'da haziran ayı içinde, Regensburg şehir festivaline 20 arkadaş katılarak üç günlük

festival boyunca yemek satışı yaptı; folklor gösterilerinde bulunarak faaliyet sürdürdü. Temmuz ayı içinde Almanya'nın Nürünberg şehrinde yapılan üç günlük festivale katılarak kampanyamıza maddi gelir sağlandı. Yine Almanyanın Bremen şehrinde bir grup arkadaş bir hafta boyunca çalışıp gelirini kampanyaya kattı.

Tüm bu birimlerdeki yoldaşlarımızın ve bizlere gönülden destek veren dostlarımızın fedakar çalışmalarıyla Mayıs başından Temmuz ortasına kadar geçen (2,5 ay) sürede elde edilen kampanya gelirinden toplam 18.300 DM karşılığını sıcak mücadele alanlarındaki yoldaşlarımıza aktardık. Kampanyamız devam ediyor.

Kuşkusuz, kısa sürede yapılan bu çalışmaları küçümsemiyoruz, ancak yeterli değildir. Çünkü, Konferansta alınan kararların uygulanmasında henüz eksik ve aksak yönleri-

miz var. Fakat umutluyuz, kısa sürede yapabildiklerimize bakarsak, eksik ve aksaklıklarımızı da kısa sürede aşacağımıza inanıyoruz. Alınan kararları eksiksiz yaşama geçirmek için; Kürdistan'da mücadeleyi yükseltmek gibi ağır bir yükümlülük altında bulunan Hareketimizi güçlendirmek için, daha bir azimle ve daha büyük fedakarlıklarla çalışmamız gerektiği bilincindeyiz. Tüm kadro ve sempatanlara konunun önemini kavratıp kollektif çalışmayı daha ileri götürmek zorundayız. Her unsurumuz bu konuda daha çok kafa yormalı ve yaratıcı bir ruhla çabasını arttırmalıdır. Çalışmalarımızın ürün vermiş olması bize güç vermeli azmimizi arttırmalıdır.

Ağır, ama ağır olduğu kadar şerefli olan görevi omuzlamakta daha çok pay sahibi olmak için ileri!

Baştarafı s. 1 de

Emperyalist oyunlara . . .

yonlar arttı. Sömürgeci burjuvazi, sanki birşeylere yetişmek ve puan almak için elini çabuk tutuyor. Yandaşı emperyalist güçler, bu diplomatik hazırlıkların dışında da TC ye yardımcı olmaya çalışıyor. F.Almanya'da 30'a yakın insan PKK militanı diye gözaltına alındı, yargılanmayı bekliyor. İsveç'te, yeniden Palme cinayeti PKK ile birlikte gündeme getirildi vs. Ayrıca, Ortadoğu'daki istikrarsızlığın temel kaynağı olarak bilinen İran-Irak savaşı son bulma aşamasına varmış bulunuyor. Haksız bir savaşın son bulması olumlu bir gelişme olmasına rağmen, Kürdistanın bu barış anlaşmalarında, taraflar arasında pazarlık konusu yapılacağı ve Kürdistan'lı güçler böylesi bir anlaşmaya taraf olarak katılamaz-

larsa, Kürdistan için zor günlerin yaşanacağı da bir gerçek.

"Kü. dumanlı havayı sever" ve hava biraz dumanlı gibi. Henüz "kimin eli kimin cebinde" kesin belli değil. Ancak şu bir gerçek ki, Emperyalist güçler sömürgecilerle birlikte, bir elinde havuç bir elinde sopayla Kürdistan'ın etrafında dolanıyolar. Bazılarını havuçla oyalamaya çalışırken kimilerini sopayla susturmaya çalışıyor. Kürdistan'daki mücadeleyi bir yerinden yakalayıp boğmak istiyor.

Kürdistanlı tüm güçlere büyük görev düşüyor; uyanık olmak, olaylar karşısında duyarlı olmak ve emperyalizmin oyunlarını boşa çıkarmak gerekiyor.

BENİ SADR VE KÜRT ULUSAL SORUNU

Lokman POLAT

Paris Kürt Enstitüsünün "Kürt Halkının Kültürü Korunmalıdır" başlıklı çağrı ilanını imzalayanlar arasında Beni Sadr da var. Bu ilanı birçok eski devlet başkanlarından, ünlü kişilere kadar 432 kişi imzalamış bulunmaktadır. Bu çağrıyı imzalayan kişiler arasında Kürt halkının sahte "dostları" olan birçok kişi var. Bu sahte dostlar arasında sadece bir örnek olarak Beni Sadr üzerinde kısaca duracağım. Çünkü Beni Sadr bir zamanlar İran İslam Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı ve aynı zamanda İran ordusunun Genel Kurmay Başkanıydı. Şimdi Reiscumhur Beni Sadr döneminde İran egemenliğindeki Doğu Kürdistanın ve Kürt halkının durumuna geçmeden önce, bazı tarihsel gerçekliklere değinelim.

Kürt halkı birçok kez egemen ulusa bağlı siyasal güçler tarafından kandırılmıştır. Bu politik güçler muhalefette iken, dini motifler kullanarak, Kürt halkının desteğini almışlar, fakat iktidar olduktan sonra yönetimlerini sağlamlaştırarak Kürt halkına karşı büyük bir soykırım, zulüm ve vahşet uygulamışlardır. Ve bunlar daha önce Kürtlere verdikleri tüm vaatleri bir kenara iterek, Kürtlere yoğun bir baskı uygulayarak, Kürdistanı kan deryasına dönüştürmüşlerdir.

M.Kemal harekete geçmeden önce, Kürdistan'daki birçok aşiretin ilerigelen kişilerine mektuplar göndererek, değişik vaatlerde bulunarak onların desteğini almış ve dini motiflerle anasını İslamiyeyi "gavur Yunan"a karşı savaş cephesine sokmuştur. Kürtlerin büyük yardımı, desteği ve

fiilen savaşımı ile başarıya ulaşan M.Kemal ve çevresi iktidar olup koltuklarını sağlamlaştırdıktan sonra Kürt halkına saldırıp büyük vahşetler uygulamışlardır.

Daha önce politik bir taktik olarak Kürtlerin varlığını kabul eden M.Kemal iktidar olup yerini sağlamlaştırdıktan sonra o dönemde (ve halende varisleri) dünyada eşine çok az rastlanan bir ırkçılık politikasını uygulayarak Kürdistan'da kan ve vahşet saçmıştır.

Özünde aynı olan kandırmaca politikasını 60 yıl sonra bu kez Humeyni başka bir şekilde uygulamıştır. Humeyni muhalefette iken Şaha karşı mücadelede Kürtlerin desteğini almak için (ki zaten Kürtler Şaha karşı mücadele halindeydiler) birçok vaatlerde bulunmuştu. İran halklarına "özgürlük ve İslam adaleti" vaat eden Humeyni iktidar olduktan sonra özerklik isteyen Kürt, Azeri ve Beluci halklarına karşı "kutsal cihad" açarak oralarda kitle katliamına girişip dağ, bayır, köy, kasaba demeden yakıp yıktı. İran'daki bu fanatik güçlere göre Kuran'da eşitlik (azınlık) sorunu yoktu. Ve "herkes İslamdır" ilkesine göre hareket edilmeliydi. Evet yıllar önce Türkiye'de "Kürt, Laz, Çerkez diye birşey yoktur; herkes Türktür" denilerek Kürt ve diğer halkların tüm insani-demokratik hakları ellerinden alınıp gasp edildi. Bu sefer İran'da İslam adına ezilen halklar tüm halklarından mahrum kalıyorlardı.

Aslında tarihe baktığımızda Kürt halkı, barbar Türk kavimlerinden zaten çok çekmiş, Kürdistan ülkesi bu barbar Türk boyları tarafından birçok kez istila edilip yakılıp

yıkılmıştır. Bir yandan bu barbar kavimlerin istila ve işgalleri sürerken diğer yandan da İslamiyetin gelişmesi döneminde Kürdistan, İslami güçlerin istila ve saldırılarına uğramıştır. Halife Ömer bin Hattaw döneminde Kürdistan'a yönelik yoğun saldırılar düzenlenip, vahşi baskılar uygulanmıştır. Dünyaya adalet dağıtan Hataw oğlu Ömer, İslam adaleti adına Kürt halkını kız-kadın, ihtiyar-çocuk demeden kılıçtan geçirip Kürdistanı Kan gölüne çevirmiştir.

İslamın bu yeni yobaz Halifesi Humeyni de İslam adaleti adına Kürdistan'da vahşet uygulayıp, darağaçları dikmiştir. Kürdistan'ın celladı Halhali "İslamiyette idam, Allahın emridir." diyerek Kürdistan'da birçok kişiyi sorgusuz sualsiz idam etmiştir.

Bahman Nirumand "İransasoluyor çiçekler parmaklıklar ardında" adlı kitabında şöyle diyor: "Halhali ise tam formunda. Nerede idam edilecek biri varsa o da orada. Önce Tahran'daydı, ardından Kuzistan'da, şimdi ise Kürdistan'da. Bir açık hava mahkemesinde, yakalanan Kürtleri birkaç dakika içinde yargılıyor, ölüm cezasına çarptırıyor ve hemen oracıkta idam ettiriyordu. Sedye ile önüne çıkarılan ağır yaralı bir tutukluya bile acımıyor. Diğer mahkumların yardımıyla ayakta tutularak kurşuna diziliyor. . . Durumu belgeleyen bu sahnenin fotoğrafları bile var." (adı geçen eser s.191)

Doğu Kürdistan'da Fars sömürgeciliğine karşı ulusal kurtuluş savaşının boyutlanması, kurtarılmış bir alanın yaratılması birçok köy ve kasabanın sömürgeci, işgalci

güçlerin elinden kurtarılması, İ-KDP'nin halktan büyük destek görüp kitleselleşmesi, Humeyninin sömürgeci İslamcı rejimini çileden çıkartıyordu. İ-KDP'ye "Şeytanın partisi" adını takan Humeyni "Orduya Kürtlere dersini vermesini, Paweh kentini işgal etmesini ve her başını kaldıranı ezmesini emrediyor." (adı geçen eser s.190)

Ve böylece Kürdistan'a yönelik büyük bir "cihad" başlıyor. Kürt peşmergeleriyle, sömürgeci güçler arasında yoğun bir şekilde çarpışmalar meydana geliyor. Doğu Kürdistan baştan başa savaş alanına dönüyor. Soma Bradost'tan Baneh'e, Mahabat'a, Kermaşah'a kadar kızgın bir savaş sürüyor. Öyle bir durum meydana geliyor ki, Kürt peşmergeleri kurtarılmış alanları düşmanın eline kaptırmamak için kısa bir süre de olsa gerilla savaşından cephe savaşına geçerek ince-uzun ve dar bir hat üzerinde yoğun cephe savaşları sürdürüyordu. Kürdistan'daki kurtarılmış alanları köy ve kasabaları ele geçiren Fars işgalci ordusu halka karşı envayçeşit baskılar uyguluyordu. Kan, zulüm, vahşet, ırza geçme ve idamlar her tarafı kapsıyordu. Sömürgeci Humeyni rejiminin İslam muhafızları (pasdarlar) Kürdistan'da İslam adaletini böyle uyguluyorlardı (!)

Şimdi gelelim Beni Sadr'ın durumuna ve Kürt halkına yaptıklarına. . .

İran'daki Cumhurbaşkanlığı seçimini Beni Sadr oyların %72'sini alarak kazanıyor. Ve İran İslam Cumhuriyetinin ilk Cumhurbaşkanı oluyor. Beni Sadr, Devamı Sayfa 15'te

SOL BASIN SUSTURULAMAZ

Hêviya Gel'in 16. sayısında Türkiye'deki legal sol basının karşılaştığı zorlukları ve sol siyasi basın üzerindeki artan baskılara değinmiştik. Şimdi de sol basın üzerinde yoğunlaşan baskılara ve bir kaç politik sol derginin bir araya gelerek başlattıkları "Sosyalist basın susturulamaz" kampanyasına kısaca değinelim.

Sanaat, edebiyat ve kültür dergilerinden öte, özellikle siyasi ağırlıklı yayınlar üzerin-

de baskılar yoğunlaşıyor ve bu dergiler daha matbaada iken polis tarafından baskına uğrayıp toplatılıyor. Siyasi bir gençlik dergisi olan Yeni Aşama daha matbaada iken polis tarafından toplatıldı. Yeni Aşama dergisi temmuz 1988 tarihli 15. sayısında durumu şöyle açıklıyor: "Dergimizin, Mayıs sayısına daha matbaada iken el konuldu." Şimdiye kadar yayınlanan ve yayınıni sürdüren Yeni Çözüm dergisinin çıkan 14 sayısından 8'i

toplatıldı. Emeyin bayrağı adlı derginin yayınlanan toplam 4 sayısından 3'ü toplatıldı. Yeni Demokrasi dergisinin 12 sayısından 4'ü toplatıldı. Ayrıca bu derginin 6. sayısında "Ulusal Sorun Üzerine" başlıklı seri bir yazının yayınlanan ilk bölümünden sonra basın masası savcılığı hemen bu yazının yayınlanmasını yasakladı. Demokrat Arkadaş adlı gençlik dergisinin bazı sayıları toplatılırken, Yeni Öncü dergisinin ise, 10 ve 11.

sayısı "Kürtçülük propağandası" gerekçesiyle toplatıldı. Güneşe Çağrı dergisinin yayınlanan 5 sayısından 2'si, Medya Güneşi'nin ise her 3 sayısı da toplatıldı.

Medya Güneşi dergisinin sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Cemal Özçelik, 6 sol derginin bir araya gelerek yaptıkları toplantıda "Dergilerinin 12 Eylül'den sonra Kürt sosyalistleri tarafından çıkarılan ilk dergi olduğunu, bu nedenle Devamı sayfa 15'te

Medya Güneşi adlı derginin üçüncü sayısının da toplatılması üzerine Derginin Yazı İşleri Müdürü Cemal Özçelik'in yaptığı ve gazetemiz Hêviya Gel'e ulaşan açıklamasını aynen yayınlıyoruz.

Hêviya Gel Redaksiyonu

MEDYA GÜNEŞİ ÜZERİNDEKİ BASKILAR YOĞUNLAŞIYOR

Düşünce özgürlüğünün en önemli kıstası; düşünceyi her türlü araçlarla açıklamak ve insanlara ulaştırmaktır. Bu sebeple eğer bir ülkede düşüncelerini yaymak isteyenler üzerinde baskı varsa, işkence varsa, o ülkede demokrasi ve hele hele düşünce özgürlüğü yoktur demektir. . .

Dergimiz baskının, zulmün ve işkencenin en yoğun olduğu; ezilen ulusumuzun her türlü zorbalıklarla yüz yüze olduğu bir ortamda çıktı. Rejimin ve onun dalkavuk ideologlarının iddia ettiklerinin aksine; T.C. devleti sınırları içinde Demokrasinin "D"sinin bile mevcut olmadığını biliyorduk ve buna rağmen çıktık.

Bugün tüm ilerici, sol, sosyalist basın üzerinde olduğu gibi, sömürge ulusumuza seslenen "Medya Güneşi" üzerinde de baskılar uygulanmaktadır. Dergimizin çıkan tüm sayıları (Nisan, Mayıs, Haziran) toplatıldı. Yazı İşleri Müdürü hakkında soruşturma ve davalar açıldı, büromuz ve dergi çalışanlarımız sürekli gözetim altında tutulmakta ve dergilerimizi satan bayiler tehdit edilmektedir. En kötüsü de, dergimize yönelik baskıların "meşru" gösterilmesi için dergimiz televizyonda; verdikleri illegal mücadele sonucu yakalanan insanlarla birlikte, illegal bir yayın olarak teşhir edilmektedir. Oysa rejim de, TRT de bizim illegal olmadığımızı biliyor. Onları asıl tedirgin eden de budur. Yani bizim bütün anti-demokratik uygulamalara rağmen, yılmadan legal mücadele koşullarından faydalanma uğraşımızdır. İlerici iç ve dış kamuoyunu ve ezilen ulusumuzu dikkate almak zorunda kaldıklarından, bize açık açık fiili saldırılarda bulunmakta tereddüt etmekte ve bu saldırılar için kendilerince geçerli suni gerekçeler yaratmaktadırlar; bunlardan biri de yukarıda değindiğimiz gibi, illegal yayın olduğumuz iddiasıdır. Oysa şimdiye kadar yasal olarak çıkan bütün sol, sosyalist yayınlar üzerindeki baskılar bizlere baskının asıl sebebinin "yasa dışılık" olmadığını göstermektedir. Rejim, kamuoyunun tepkilerini hafifletmek için her bir dergiyi illegal bir örgütün yayın organı olarak lanse etmekte ve bunu saldırılarına gerekçe olarak göstermek-

tedir. . .

Dergimiz toplatılırken çoğunlukla TCK'nın 142. maddesi ve muhtelif fıkraları gerekçe olarak kullanılmaktadır. Yani dergimizde çıkan "bazı" yazılarla "bölücü ve milli duyguları zayıflatıcı propağanda yaptığımız" iddia edilmektedir. Oysa amacımız, Türk halkının milli duygularını zayıflatmak değil, Kürt halkı üzerinde yıllardan beri askeri ve poliseye baskılarla birlikte süregelen ekonomik, siyasi ve kültürel asimilasyon politikasını teşhir etmek ve ezilen ulusumuzu bu konuda duyarlı kılmaktır. . .

Üçüncü sayımızın toplatılmasında gösterilen gerekçelerden biri Ebbdullah Peşew'in "Zafer" adlı şiiri idi. "Zafer" şiirinde şu dizeler yazılı: **Kazanacağız/ Çünkü dün/ Çamurdan bir toprak verdim de/ Bir Kürt çocuğunun eline/ Küçük bir tüfek yaptı ondan çocuk/ bebek yerine.**

Bu şiirin toplatılma gerekçesi olarak gösterilmesinin iki anlamı olabilir: Ya toplatılma kararları önceden alınıp sonra rastgele bir yazı veya şiir gerekçe gösteriliyor, ya da, rejim artık çamurdan yapılmış "tüfek"lerden bile korkacak kadar köşeye sıkışıp tedirginleşmiştir. . .

Tüm ilerici, yurtsever kamuoyuna ve ezilen ulusumuza sesleniyoruz! "Medya Güneşi" karanlıkları yırtmak arzusuyla gücünü sizlerden alarak doğdu ve yine sizlerin desteği ile yaşamını sürdürdü. Şimdi, hepimizin ürünü olan güneşimizi gözbeğemiz gibi korumak ve daha da yükseltmek görevi ile karşı karşıyayız. Sesimize ses, gücümüze güç katınız! vereceğiniz her destek, Medya'nın aydınlık geleceğine doğru atılmış bir adım olacaktır.

Şimdi hep beraber haykırarak "Medya Güneşi, bütün baskı ve engellemelere rağmen çıkmaya devam edecektir!" diyelim.

12.7.1988

Medya Güneşi Dergisi
Yazı İşleri Müdürü
CEMAL ÖZÇELİK

KÜRDİSTAN TARİHİNDEN BİRKAÇ SAYFA (6)

İslamiyetten sonra Kürt-Arap ve Kürt-Türk ilişkileri

Daha önceki bölümde Halife Ömer'in ordularının Kürdistan'a girmeleri sonucu Kürtlerin müslümanlaştırıldığını belirtmiştik. Bu bölümde de Kürtlerle Araplar arasında meydana gelen savaşlara kısaca değineceğiz. Çünkü, Araplar açısından sorun, sadece Kürtlerin müslümanlığı kabul etmeleri sorunu değildi. Araplar Kürdistanı işgal edip Kürtleri araplaştırmak ve eritmek istiyorlardı. O dönemlerde bu uygulamaların baş mimarı da ikinci halife Ömer'di. Ömer'den sonraki yöneticiler de aynı politikanın takipçisi ve uygulayıcısı oldular.

İkinci Halife Ömer, 640 yılında Kürdistan üzerine iki ordu yolladı. Bu ordulardan birinin başında İmam Hasan ve Kesem Bini Abbas; diğer ordunun başında ise Abdullah Bini Ömer ve Ebu Ubeydi Ensani komutan olarak bulunuyordu. Bu Arap orduları Şehrizar (Şehrezur), Pave, Kirmanşah, Hemedan, Mazan, Diran yörelerini işgal etmekle görevlendirilmişlerdi. Şiddetli savaşların başlangıcında Kürtler başarı gösterdilerse de

sonuçta ağır saldırılara dayanamayıp yenilgiye uğradılar. Araplar zafer kazandıktan sonra Kürdistan'da acımasız davrandılar. Şehirler, kasabalar, köyler yakıldı, insanlar kırımdan geçirildi, mallar talan edildi. Bu katliamların en tüylerürpertici olanı Şehrizar ve Pave kentlerinde yaşandı.

Daha sonraki bölümlerde göreceğimiz gibi, ünlü kan dökücülerden Timurleng ve Hulagu gibi canilerin Kürdistan'da yaptıkları barbarlıklar, Halife Ömer'in yaptıkları yanında gölgede kalıyor. Arap komutanı Abdullah ibni Ömer, Medine'de bulunan Halife Ömer'in direktifi üzerine Pave yöresinde yaptırdığı büyük binalara, esir aldıkları Kürt kadın ve kızlarını yerleştirerek namuslarını kirlettiler ve onları uzun yıllar orada alıkoydular. Öyle ki, bunlardan yeni bir nesil türedi. Bu melez kuşak halen o yörelerde yaşamaktadır. (Bak. Tarihi Merduh.C.I.S. 123- Aktaran C.P.B. Muhtasar Kürdistan Tarihi 1, s.181)

Araplar işgal ettikleri Kürdistan'ın Hemedan, Şehrizar, Kirmanşah, Muda-

yin gibi şehirlerin kütüphanelerinde buldukları binlerce ciltlik kitapları yakıp küldü. Bununla Kürt halkının asırlık kültürünü, tarihi belgelerini yok ettiler; halkın hazinesi olan bu paha biçilmez değerleri ortadan kaldırdılar. Yüzyıllarca süren bu politikanın sonucu olarak, ileride göreceğimiz gibi, Kürt erkek ve kadınlarının isim ve lakaplarını dahi Arapça olarak kullandılar.

Kuşkusuz Arapların bu işgal ve zulümleri dönem dönem başkaldırıyla karşılandı, Yine Ömer döneminde Sebzere ve Kerha bölgelerinde Kürt direnme hareketlerine rastlanıyor. Ancak bu başkaldırı Arap komutanı Kays bin Seleme komutasındaki ordu tarafından kanla bastırılıyor. Kürtlerin yaşadığı bölgelerin hemen hemen tümü 730 yıllarına gelindiğinde işgal altına alınmış oluyor. Baskılara dayanmayan halkın bir kesimi göç etmek zorunda kalıyor.

Musuldaki Kürtler, Cafer Mir Hasan önderliğinde 840 yılında ayaklandılar. Kürt lideri Cafer, Halife Mutesimbi-llah'ın gönderdiği orduyu yenilgiye

uğrattı, askerlerinin çoğunu esir olarak aldı. Arapların bu yenilgisi üzerine Halife, ünlü komutanlardan Ayta'yı yeni bir orduyla birlikte bölgeye yolladı. Kürtler bu saldırıda yenildiler ve Kürt lideri Cafer, sağ olarak ele geçmemek için zehir yutarak yaşamına son verdi. Ayta'nın uyguladığı zulüm ayyuka çıktı, öylebir noktaya vardı ki, Halife Mutevekkil-Alallah onu zindana atmak zorunda kaldı.

Kürtler, İsfahan ve İran dağlarında 846 yılında tekrar ayaklandılar. Ancak bu ayaklanma da hazırlanan özel ordular tarafından zorla bastırıldı.

Hezbaniye Kürt aşireti, Mehmet Bin Hilal'in öncülüğünde 906 yılında ayaklandı. Musul yakınlarına kadar geldi. Musul Valisi Ebul Hecca'nın kuvvetleriyle yapılan savaşta, Ebul Hecca kuvvetleri yenildi. Musul valisine yardıma gelen kuvvetlerle Kürtler arasında savaş birmüddet daha devam etti sonunda Kürtler yenilip teslim olmak zorunda kaldılar.

Halife Muktedibillah döneminde birkaç kez ayaklandılar. Bunlardan en önemlisi Abdullah bin İbrahim'in öncülük ettiği ve sonuçta on bin Kürtün katledildiği ayaklanmadır. Ayrıca bu dönemlerde Deysem oğlu İbrahim, Hezbaniye Kürt hükümetini kurdu ve Mehmet revadi, bu hükümete kendi adını verdi.

951 yılında Azerbeycan'ın kuzeyinde Seddadi Kürt devleti kuruldu. Bu devlet 1164 yılına kadar yaşamını sürdürdü.

959 yılında Hasnaviye Berzigani Kürt devleti kuruldu. Bu devlet de 1015 yılına kadar devam etti.

Kürtler, 990 yılında ünlü Beni İnaz devletini kurdular. Bu devlet bazan bağımsız bazan bağımlı olarak yaşamını 70 yıl sürdürdü.

Şimdi de 991'de kurulup 1087 yılına kadar, yani 96 yıl yaşamını sürdüren **Mervani Kürt Devleti**'ni görelim.

O dönemlerde, yani ortacağda kurulan bu Kürt devletinin sahip olduğu konum

ve diğer devletlerle olan ilişkilerinin önemli olması, bu konuyu biraz daha detaylı incelememizi gerekli kılıyor.

MERVANİ KÜRTLER TARİHİ

Harbuxt (Harbuht) adı verilen bir Kürt kabilesinden olan Ebu Abdullah Hüseyin Bad (ya da Baz) bin Dostık,

Hizan ve Maden kapısında oturduğu sıralarda etrafında bir grup toplayıp birkaç kez Diyarbakır'a saldırdı. Hükümdar olmayı tasarlıyan Bad bin Dostık, basarsız bu girişimlerden sonra etrafını genişletip güçlenerek bu kez de Meyyafarkin (şimdiki Diyarbakırın Silvan ilçesi) üzerine saldırılar düzenleyip burayı tehdit etti. O sıralarda Halep'teki Hamdanoğulları Hükümdarlarından olan Emir Eb'ül-Meali, Meyyafarkin'i yönetiyordu ve durumu birhayli zayıflamıştı. Bu durumu bilen Bad bin Dostık, Meyyafarkin halkına mektup yazarak kendilerine iyilik yapacağını söyleyip gönüllerini aldı. Bunun üzerine şehir sakinleri de Bad'ı kabul ettiler.

Hicri 374 (miladi 985) yılının Rebiyülahır ayında Bad bin Dostık, Meyyafarkin'e girerek şehri teslim aldı. Kısa bir süre içinde Cezire, Nuseybin ve Diyarbakır bölgelerini de eğemenliğine almayı başaran Bad bin Dostık, kendisini Kürt hükümdarı ilan etti ve Meyyafarkin valiliğine de kardeşi Eb'ül-Fevaris Hüseyin bin Dostık'ı atadı.

Meyyafarkin valisi, iki yıl içinde şehir surlarını onardı ve Bad da yeni fetih hareketleriyle meşgul oldu. Bad bin Dostık'ın kısa bir sürede güçlenip birçok bölgeyi fethettiğini duyan Büveyh oğulları hükümdarı Samsamüdevle, Ebu Harb komutasındaki bir orduyu Bad'ın üzerine yolladı. Bad'ın dostu olan bu komutan, Meyyafarkin'e yaklaşınca Bad'a mektup yollayarak Samsamüdevleye boyun eğmesini ve Meyyafarkin'in de kendisine beylik olarak verileceğini bildirdi. Bad bu teklifi kabul etmeyince savaş başladı. Bad, Ebu Harb komutasındaki gücü bozguna uğrattı ve ellerindeki savaş malzemelerini de savaş ganimeti olarak aldı.

Samsamüdevle, bu yenilgiden sonra Vezir Eb'ül Hasan bin Hüseyin El-Mağribi'nin komutasında ikinci bir orduyu Meyyafarkin üzerine yolladı. Meyyafarkin bu ordu tarafından kuşatıldı. Bad, bu orduya zaman zaman saldırarak askerlerini öldürüp savaş malzemelerine elkoydu. Bad'ın uyguladığı usta savaş taktikleri karşısında kuşatmanın daha fazla devam edemeyeceğini anlayan

Vezir, Bad'la barış anlaşmasına oturmak zorunda kaldı. 988 yılında ramazan ayında iki taraf arasında yapılan barış anlaşmasına göre, Tur abidin (Cudi dağına yakın bir yerde kurulmuş olan eski bir şehir) şehri ve onun gerisindeki Cezire bölgesi Musul Valisine; ülkenin öteki

bölgeleri de Bad'a verildi.

Samsamüdevle 990 yılında ölünce, yerine kardeşi Ebu Nasr Haşad bin Aduddevle hükümdar oldu. Ebu Nasr, bir müddet Bad bin Dostık'la var olan eski anlaşmaya bağlı kaldı; hatta, Musul valisi İbni Sa'd'ın 987 de ölümünden sonra Cezire ve Tur Abidin'i de beylik olarak Bad'a verdi. Ancak bir süre sonra, Bad'a mektup yazarak, Bad'la İbni Sa'd arasında varolan eski anlaşma şartlarına dönülmesini istedi. Bad ise bunu kabul etmedi. Ebu Nasr, bu durumu Abbasi halifelerinden Halife Tayi'e bildirdi. Halife de bunun üzerine Sarir Nasr bin Tasi komutasında bir orduyu Bad üzerine yolladı. Halifenin ordularıyla Bad'ın ordusu Tur Abidin'de karşılaştı. Nuseybin'e bakan bir tepede savaş başladı. Bu savaşta Bad'ın kardeşi ve Meyyafarkin Valisi olan Eb'ül-Fevaris bin Dostık öldürüldü.

885-991 yılları arasında Musul, Halep ve Diyarbakır yörelerinde hüküm süren bir Arap hanedan ailesi olan Hamdanoğulları da Bad'ın ülkesine göz dikmişti. Bad'ın ülkesini almak için Hamdanoğulları, bir ordu hazırlayarak Bad üzerine yolladı. Önce bunlardan kaçan Bad, Tur Abidin'de askerlerini toplayıp Hamdanoğullarıyla savaşmak zorunda kaldı. Yapılan savaşta Bad yenildi. Savaş meydanında at değiştirmek isteyen ve birinden diğerine atlayarak geçmek isteyen Bad, yere düşerek göğüs kemiğini kırdı ve ağır yaralı yerde iken Hamdanoğullarının askerleri tarafından kılıçlanarak öldürüldü. Öldürülenin Bad bin Dostık olduğunu anlayan askerler, bad'ın ayak ve ellerini keserek Musul'a, ordan Bağdat'a götürüp teşhir ettiler. Cesedi de Musul'a götürülüp orada defnedildi. Bad bin Dostık'ın 14 Muharem 380 (miladi 991) pazar günü öldürüldüğü söylenir.

MERVANOĞULLARININ YÖNETİMİ

Savaşın şiddetlenip Bad'ın öldürüldüğü gün, Bad'ın en büyük yeğeni olan Ebu Ali Hasan, halkı toplanmaya çağırdı. Çağrıya uyan halk da Ebu Ali'nin öncülüğünde Hamdanoğullarının peşine düşerek onları ağır bir yenilgiye uğrattı. askerlerinin çoğunu öldürdü mallarını yağmaladılar.

Ebu Ali, Bad'ın eniştesi olan Harbuxt'lu Mervan bin Kek'in en büyük oğluydu ve üç kardeşi de vardı. Bunlar Siirt ile Maden arasında, Kermaş denilen

bir köyde oturuyorlardı. Babaları da kendilerine ait değirmeninde çalışıyordu. Bunlar, Kermaş köyünün sözü geçen en büyük ailesi durumundaydı.

Ebu Ali, Hamdanoğullarını bozguna uğrattıktan sonra yanındaki Kürt kuvvetleriyle birlikte dayısı Bad'ın Deylem'li karısına gelip durumu anlattılar. Ebu Ali, dayısının karısını da yanına alarak yanındaki kuvvetlerle birlikte 991 de Meyyafarkin'e geldiler. Ebu Ali dayısının dul kalan karısıyla evlenip yönetimi eline aldı ve kısa sürede Amed ve çevresindeki bütün kalelere egemen oldu.

Ebu Alinin kârdşleri de kendi hizmetinde çalışıyorlardı. Başkentteki (Meyyafarkin) valisi de tecrübeli, zeki ve yaşlı bir adam olan Mem'di. Mem, Ebu Ali'nin ülkesini en iyi şekilde yönetiyor ve iyi tedbirler alıyordu.

Rumlar, 993 yılında Ahlat, Malazgirt, Erciş ve Berger (Berkeri-Ahlat'ın doğusunda dağlık bölgede bulunan küçük bir şehir) yörelerine geldiler. Ebu Ali kuvvetleri, Rumlara saldırarak onları bozguna uğrattı. Zor durumda kalan Rumlar, barış isteyerek kendi ülkelerine geri döndüler. Rumlarla Ebu Ali arasında 10 yıllık bir silah bırakma anlaşması yapıldı. Böylece ülkesini istikrara kavuşturan Ebu Ali bin Mervan, rakipsiz bir hükümdar durumuna geldi.

Emir Ebu Ali'nin bu konumuna rağmen Meyyafarkin halkının bir kesimi söz dinlemiyor ve muhalefet ediyordu. Bu muhalefet edenler genellikle Hamdanoğullarına sempati duyan kimseler idi. Validen ve emir'den izin almadan şehir ortasında adam öldürmeye varan tavırlarıyla bu tepkilerini dile getiriyorlar; otorite tanımıyorlardı.

Emir Ebu Ali bin Mervan, şehir halkı arasında kendisine karşı olanların durumunu görüşmek ve buna çözüm bulmak için 995 yılında yaşlı ve tecrübeli olan Veziri Mem'le sorunu görüştü. Mem soruna köktenci bir çözüm için şu öneriyi getirdi:

"Bence onları bayrama kadar böyle kandi hallerine bırak. Bayram günü gelince halk bayram namazı için şehir dışına çıkacak (Eskiden halk büyük şehirlerde bayram namazını 'namazgah' denilen şehir dışında bir yerde kılardı). Sen de o zaman kapıları kapatır ve yalnız cezalandırmak istediklerin kimsele-ri içeri bırakır, onlardan öldürmek istediklerini öldürürsün; öbürlerini ise dışarda bırakırsın." (1)

Emir Ebu Ali, vezirinin bu önerisine katıldı ve bu planını Kurban (kimine

göre Ramazan) bayramında uyguladı. Şehrin ileri gelen muhaliflerinden olan İbni Ebi Sakr'ı surlardan atırarak öldürdü. Güvenilir insanlarını içeri aldı geri kalanı dağılıp başka yerlere göç etti. Bunların birçoğu gurbette öldü.

Bu olaydan sonra Emire hiç muhalefet eden kalmadı; halk korkmaya başladı ve Emirin iktidarı güçlendi.

Emir Ebu Ali, Haleb'e elçi göndererek Hamdanoğullarından Emir Sa'duddevle Şerif bin Seyfuddevle'nin kızını istedi ve 200 bin dirhem (eski bir para birimi ve 2,97 gramlık bir ağırlık) başlık yolladı. Emir, yolladığı heyetle kızın Amed'e getirilmesini ve kendisinin de Amed'de oturacağını söyledi. Giden heyet, gelini alıp döndü. Emir yanındaki bir heyetle Amed'e gitti. Amed'e giden heyet arasında vezir Mem'in oğlu Şêro (Şiro)da vardı. Şêro, Emir Ebu Ali'den nefret ediyor ve Emirin kardeşi Ebu Nasr'ı seviyordu. Bu yüzden Emir'e bir komplo kurmak istiyordu. Emir yanındaki heyetle birlikte Amed'e yakın Tıl Alevi'ye (Diyarbakır'a 10 km. uzaklıkta bulunan bu yerleşim yerine günümüzde de Tıl Alo denilmektedir.) geldiklerinde istirahataya çekildiler. Tıl Alo'da, Amed'in ileri geleni olan Abdülberr, Emiri ziyarete gelecek hediyeler sundu, kendisi de Emir'den yakın ilgi duydu ve hediyeler aldı. Abdülberr orada kaldığı sürede bir ara Şêro ile başbaşa kaldılar. Şêro Abdülberr'e şöyle dedi:

"Emirin sana gösterdiği yakınlığa aldanma. Çünkü kendisi bu yakınlığı göstermekle sizleri aldatmakta ve hile yapmaktadır. Onun tek amacı, sizlere darbe vurmaktır. Amed'e onun için geliyor. Meyyafarkin halkına neler yaptığını gördünüz. Dikkatli olun, size vereceğim öğüt budur." (2)

Abdülberr Emir'den karşılama hazırlığı yapmak üzere izin isteyerek Amed'e dönünce halkı toplayarak Şêro'nun söylediklerini akrardı. Halk da yapılması gereken her konuda Abdülberr'le birlikte olacağına dair söz verdi. Halktan güvence alan Abdülberr, uygulamak istediği planı şöyle açıkladı:

"Kendisi kapıdan içeri girdiğinde ben başına paralar dökerim, sizler de kılıçlarla ona vurun. O sırada kapıyı da kapatırız ve işini bitirmiş oluruz. Hanginiz onu öldürürse şehre Emir o olacak, ben de bugünkü durumumda kalıp onun emrine gireceğim" (3)

Ertesi gün Emir şehre girdiğinde bu plan aynen uygulandı ve Emir Ebu Ali öldürüldü.

Emir Ebu Ali'nin öldürüldüğü haberini alan ve Amed'e doğru yola çıkmış bulunan gelin, akrabalarıyla birlikte

Ruha'ya (Urfa) geri döndü. Emir Ebu Ali 387 (Miladi 998) yılının sonlarında öldürüldü. Onun hükümranlılığı yaklaşık 7 yıl sürdü.

Emir Ebu Ali'nin, Amed'e giremeyip dışarda kalan adamlarının isteği üzerine Emir'in başı ve cesedi aşığıya atıldı. Şêro da Emirin cesedini alarak Ebu Mansur'un (Mısır halifesi) yanına götürüp, olup bitenleri anlattı. Ebu Mansur, bir ordu hazırlayarak Meyyafarkin'e geldi. Vezir Mem, Ebu Mansuru Emir ilan etti ve kendisine "Mümehidüdevle" (devlet kurucusu) ünvanını verdi. Ebu Mansur, devlet işlerini Mem'e ve oğluna bırakıp Şêro'yu da yaver olarak yanlarına verdi. Böylece Şêro, hükümdarın danışmanı, en yakın adamı olarak söz sahibi konuma geldi. Her taraftan ülkenin büyükleri Şêro'ya bağlılığını bildirdi. Emirin öldürülmesinden sonra Amed de Abdülberr'in yönetimi altına girdi. Abdülberr de Amed emirliğine Ebu Tahir bin Dimne'yi getirdi. Daha sonra vezir Şêro ile Abdülberr arasında yapılan haberleşmeler sonucu, Abdülberr yılda 200 bin dirhem vergi vermeyi ve emir Ebu Mansur adına hutbe okutmayı kabul ederk Şêro'ya bağlılığını kabul etti.

Amed'de bütün işleri eline alan İbni Dimne, tam olarak güçlendikten sonra, damadı olan Abdülberr'i öldürüp tek başına şehri yönetmeyi düşünüyordu. Kendine yakın gördüğü kimselerden belli bir güvence aldıktan sonra bu düşüncesini gerçekleştirdi. Birgün hazırladığı büyük bir ziyafetten sonra damadı olan Abdülberr'in evine giderek kızının yanında kılıçla Abdülberr'in kafasını kesip halka gösterdi. Korku salarak halkın kendisine itaatini sağladı. Daha sonra İbni Dimne kendisini Meyyafarkin'e de vezir olarak kabul ettirdi; halkına da iyi davranarak onların güvenini kazandı. . .

İbni Dimne'nin sahip olduğu servet tarif edilmez büyüklüğe erişti. Kendisi ata bindiği zaman önünde, cevherle işlenmiş altından yapılma eğerleriyle 70 deve yürütülürdü. Büyük miktarda para harcıyarak surları bir boy yükseltti. Şehrin doğu tarafında, surların üzerinde, Dicle'ye bakan kısımda bir saray yaptırdı; surda, saraydan Dicle'ye açılan bir kapı açarak ona "su kapısı" adını verdi. "kendisi her korkanın sığınağı ve her

gelenin dostu olmuştu, bol para harcar-
dı her ülkeden şairler kendisini överler-
di." Kısacası kendisi bir Emir durumu-
na gelmişti. Halifeyle, Mısır, Rum ve
diğer ülkelerin kiralalarıyla mektuplaş-
yor ve karşılıklı hediye alışverişinde
bulunuyordu.

Meyyafarkin Emiri Mümehhidüdde-
le zamanında halkın durumu istikrara
kavuştu. Kendisi de çok güçlendi;
Bağdattaki halifeyle mektuplaştı ve hedi-
yeler yolladı.

Emirin veziri Şêro'nun oğlu olan İbni
Felyus emiri sevmez ve ondan nefret
ederdi. Aynı durumda emir de İbni Fel-
yus'u sevmediği için birkaç kez öldürtme-
yi düşünmüş ama Şêro'nun hatırı için
vazgeçmişti. Ama İbni Felyus miri yok
etme fikrinde planlar kuruyordu. Bir gün
babası Şêro'ya bu görüşünü şöyle açık-
ladı:

"Bil ki, benim hayatım seninkine
bağlıdır. Emir'in benim hakkımda da
senin hakkında da kötü düşündüğünü
öğrenmiş bulunuyorum. Onun sana gös-
termekte olduğu yakınlık aldatmacadır.
O, Bizi ortadan kaldırmak için fırsat
kolluyor. işte sana haber veriyorum" (4)
deyip çözüm olarak da, babasına; "Onu
öldürelim, yerine sen geç; yoksa hepimiz
ölürüz" diyordu. Felyus'un bu önerisi
karşısında önce şaşırın ve Emire ihanet
etmemekte direnen Şêro sonuçta ikna
oldu.

Şêro ve Emir, kimilerine göre 400
(miladi 1010) yılının başlarında, kimisine
göre de 401 (miladi 1011) yılının başla-
rında Hetah (Hetax) kalesine gittiler.
Hetax kalesi (Diyarbakır'ın Lice ve Haz-
ro ilçeleri arasında kalan eski bir kale
olup, yöre halkı buraya 'entax' -entah-
demektedir.) bereketli topraklara ve
geniş otlaklara hakim bir kaleydi ve bura-
sı Emir tarafından Şêro'ya verilmişti.
Şêro da her yıl ilkbaharda Emirle birlik-
te oraya gider ve ilkbaharı orada geçirir-
di. Bu seferde günlerce yiyip içip eylen-
diler. Onlarla birlikte Felyus da vardı.
Nihayet bir akşam Emir yatmak için
odasına çekildiğinde Şêro ve oğlu İbni
Felyus Emir'in odasına girip onu öldür-
düler ve yakınlarını tutukladıktan son-
ra Emir'in hizmetçisini de yanlarına alıp
Meyyafarkin'e doğru yola koyuldular.
Şehre vardıklarında muhafızlar Emiri
dönenler arasında göremeyince Şêro'yu
durdurup atından indirdiler. İbni Felyus
nöbetçilerden üçünü öldürüp babasını
kurtardı, beraber hükümdarlık sarayına
gidip yönetime el koydular. Halk kor-

kusundan Şêro'ya boyun eğdi.

Emir Ebu Mansur Mümehhidüdde-
le'nin hükümdarlığı 14 yıl sürdü.

Şêro, Erzen kalesi dışında bütün kale-
leri yönetimine aldı. Erzen kalesinde ise,
Emir Ebu Ali ve Emir Mümehhidüdde-
le hükümdarlıkları boyunca orada vali-
lik yapan İsfahanlı Hoca Eb'ül-Kasım
bulunuyordu.

Şêro yönetimi aldıktan sonra, Hoca
Eb'ül-Kasım, Siirtte bulunan Mümehhid-

devlenin kardeşi Ebu Nasr'a haber yolla-
yarak Erzene çağırttı ve kendisine kar-
deşinin öldürüldüğünü anlattı. Bu sıra
Şêro da Ebu Nasr'ı yakalamak üzere 500
atlıdan oluşan bir orduyu Erzen kalesi-
ne saldırttı. Ancak, Şêro'nun güçleri ağır
bir yenilgi aldı, bozguna uğradı. Hoca
Eb'ül-Kasım, yaşlı Mervan ve karısını da
yanına getirtip onlara, Emir'in
öldürüldüğü haberini verdi ve Ebu
Nasr'a yemin ettirerek onu Emir ilan
etti.

Hoca Eb'ül-Kasım, Ebu Nasr'ın
emirliğini halka açıklayıp kendisinin de
ona itaat edeceğini bildirdikten sonra
Şêro'nun da öldürüleceği konusunda and
içti. Bundan sonra Meyyafarkine saldı-
ran Emir Ebu Nasr ve Hoca Eb'ül-Kasım
kuvvetleri, Şêronun çok sayıda askerini
öldürüp malını yağmaladılar. Meyyafar-
kin halkından, Şêro'nun kendilerine tes-
lim edilmesini istediler. Şêro zor durum-
da kalmış yaptıklarına bin pişman olmuş-
tu. Bu ara oğlu Felyus, Şêro'ya Rum kiral-
ına mektup yazıp ona sığınacağını ve
ülkeyi de vereceğini söyledi ve buna
Şêro'yu da ikna etti. Halk bunu duyun-
ca Şêro ve oğluna lanetler okudu. Niha-
yet bir Cuma günü camide toplanan halk
ayaklandı. Halk Şêrodan oğlu İbni Fel-
yusu istiyordu. "Bize İbni Felyus'u tes-
lim et. Çünkü kötülüklerin başı odur.
Seni de yaptığın işe o teşvik etti" diyor-
du. Şêro oğlunu teslim etmeyince halk
saldırıya geçti ve İbni Felyus'u öldürerek
cesedini çocuklar sokaklarda gezdirdi.
Saraydaki mallar yağmalandı. Şêro da
Hükümdarlık burcuna girerek saklandı.
Şêronun ricası üzerine şehrin ileri gelen-
leri kendisini öldürmeyeceklerini, onunla
Emir Ebu Nasr arasında arabuluculuk
yapacakları konusunda söz vererek ikna
ettiler.

Daha sonra Halk, Şehre gelmesi için
Emir Ebu Nasr'a haber yolladı. Emir,
gelip şehri kuşattı ve Şêronun kendisine
teslim edilmesini istedi. Halk bu isteği
red edince Emir Şêro'yu
öldürmeyeceğini söyledi ve böylece hal-

kı ikna ederek şehre girdi. Emir Ebu
Nasr 1011 yılının son ayında Meyyafar-
kin'e girerek hükümdarlık koltuğuna
oturdu. Hoca Eb'ül Kasım'ı kendisine
vezir yaptı ve devletin tüm işlerini ona
bıraktı. Vezir, iyi bir politika izliyerek
zararlı unsurları cezalandırdı yağmalanan
saray mallarını geri alıp saraya bıraktı.

Emir, bir müddet sonra Şêroyu yaka-
latıp kardeşi Mümeyyidüddele'nin
öldürüldüğü yerde idam ettirdi. daha
sonra Eb'ül-Hasan bin Vasi'i de Cezire,
Tanza ve Tıf Falan bölgelerini yönet-
mekle görevlendirdi. Emir Ebu Nasr'ın
ünvanı "Nasrüddevle" olarak belirlen-
di (Devletin yardımı, Yardımcısı)

Emir nasruddevle, hükümdarlığını
sağlamlaştırıp Diyarbakırın her tarafını
egemenliği altına aldı. İbni Dimne de
Emir'e haber yollayıp Mümehhidüdde-
le zamanında olduğu gibi ona da vergi
vereceğini, O'nun adına hutbe
okutacağını ve para bastıracağını bildir-
di. Emir de bunu kabul etti. Halifeye ve
çevre kiralara mektuplar yazarak, hedi-
yeler yollayarak iyi ilişkilerde bulundu.

Emir, 1013 yılında büyük paralar har-
cayarak güzel bir saray yaptırdı. bahçe-
sini ağaçlandırdı; tavana ve duvarlarına
altın nakışlar işleyerek süsledi; Pınarba-
şından ("Kaniya mezin" -Büyük kaynak-
olsa gerek) Saraya su kanalı açtırdı, sara-
ya havuz ve hamam yaptırdı.

Dünyanın birçok yöresinden Emir'e
ziyaretçiler ve hediyeler geliyordu. Bu
ziyaretçilerden Mısır halifesiyle Rum
kiralının yolladığı elçiler örnek olarak
sayılabilir. Ayrıca Mısır halifesi Emir'e,
"İzzüddevle" (devlet onuru) ünvanını
verdi. Kendisi halk arasında adaleti
dağıtan, hayır işlerinde bulunan, şan ve
gücü artan bir hükümdar durumunday-
dı. Nasruddevle, halkı birçok ağır vergi-
den kurtardı; yıkılan şehir surlarının
tümünü yeniden yaptırdı. Meyyafarki-
nin batısında bulunan "Ataşa" adıyla
bilinen köyü fakirlere vakıf olarak seç-
ti. O zamandan beri bu köyün ürünleri
alınıp camiye götürülür ve orada yoksul-
lara dağıtılırdı.

Devam edecek

Yararlanılan Kaynaklar

- 1- İbn'ül Ezrak, Mervani Kürtler Tarihi,
Türkçesi M.E.Bozarslan, Komal Ya. s.82-83
- 2- Age. s.89
- 3- Age. s.90
- 4- Age. s.100

EKONOMİ POLİTİK

Ekonomi politiğin konusu:

Ekonomi politik toplum bilimleri arasında yer alır. Toplumsal yaşam hem karışık hem de çok yönlüdür. Toplumun gelişme yasaları ve bunların uygulanma biçimleriyle ilgili doğru bilgilere sahip olmak, toplumsal faaliyet alanında başarılı olmamıza yardımcı olur. Yanısıra, herhangi bir çalışma alanında da bireyin başarılı olabilmesi için bilimsel yasaların işleyişiyle ilgili bilgi sahibi olması gerekiyor. Örneğin, bir makina yapım işçisinin başarılı olabilmesi, mekanik ve fizik yasalarını bilmesini gerekli kılıyorsa; bir metalurji işçisinin de kimyasal ve teknolojik süreci kavramadan başarılı olması mümkün değildir.

Kısacası, toplumsal faaliyet alanında başarılı olabilmenin ölçütü, insanların özgür iradesi dışında var olan toplumsal gelişme kanunlarının bilinmesi ve bunların yerli yerinde uygulanmasıdır.

Toplumsal yaşam; siyaset, Ekonomiye (iktisat), kültürü, sanatı ve ideolojiyi kapsar. Ekonomi politik bunlar arasında toplumun ekonomik yaşamını kendisine konu olarak alır. Yani toplumun, maddi üretim alanıyla ilgilenir. Ekonomi politik terimi, Yunanca "Oykonomi" yönetim bilimi ve "politikos" devlet yönetimi terimlerinden gelir.

İnsanlar çok eski zamanlardan beri toplumsal gelişmeyi açıklamaya çalıştılar. Bu konuda çeşitli görüşler ortaya atıldı. Dini akımın temsilcileri, toplumsal gelişmenin doğaüstü bir güce bağlı olduğunu belirterek, bunu, tanrının iradesine bağladılar. Kimileri toplum gelişmesini

coğrafi çevreye bağladı (iklim, toprak, madenler vb.) yani doğal şartlara bağlı olduğunu söylediler. Kuşkusuz coğrafi ortamın toplumsal gelişme üzerinde etkisi vardır; doğa insana yaşaması ve gelişmesi için ilk maddeleri sağlar. Doğa, üzerinde toplumsal yaşamın geliştiği alandır. Gelişmeyi hızlandırabilir veya yavaşlatır. Ancak, toplumsal gelişmeyi her yönüyle coğrafi ortamın işlevi olarak görmek yanlıştır. Diğer bazı düşünürler ise, toplumsal gelişmenin tarihi akışını, sadece seçkin bazı insanların iradesine bağlarlar. Gerçekte ise, seçkin insanlar olayların akışını hızlandırabilir veya geciktirebilirler; fakat, tarihin seyrini değiştiremezler.

Burjuva ekonomistleri ise, toplumsal gelişmenin tarihini idealistçe açıklamaya çalışırlar. Ekonomi ile toplumsal ilişkiler arasında duvar örlerler. Aradaki bağlantıyı kaldırarak birbirinden soyutlamaya çalışırlar. Dünyayı "fikirler" in yürüttüğü safatasını ileri sürerek insanları uyutmaya çalışırlar.

Tüm bu sakat, eksik-aksak görüşler işçi sınıfının bilmi sayesinde yıkıldı. Marksizm sayesinde toplumsal gelişme tarihi, maddi temeline oturtuldu. Ve ekonomi politik, toplumsal yaşam içinde gerçek yerini buldu. İşçi sınıfının bilmi, eski inanışları, safataları yıkarak toplum üzerindeki donmuş görüşler yerine toplumsal gelişme yasalarını, toplumsal yapıların ard-arda gelişimini bulup çıkardı.

Marksizm, tüm toplumsal yaşamın, zorunlu maddi malların üretimine dayandığını;

dünyayı fikirlerin oluşturmadığını, aksine madenin fikirleri oluşturduğunu ortaya koyarak, toplumsal gelişme kavramını yerli yerine oturttu. Bundan hareketle "Emeğin dünyanın efendisi olacağı bir toplumsal düzenin zorunluluğunu" ortaya attı. Ve "İnsan toplumunun tarihini bilmek ve toplumsal gelişmeyi, objektif kanunları, bulmak için gerekli olan anahtar, insanların kafalarında ve bu kafalardan çıkan fikirlerde değil; bütün insan faaliyetinin temelini oluşturan objektif üretim şartlarında aranmalıdır."

Yine toplum biçimlerinin ilelebet yaşamadığını, bazı toplum biçimlerinin tarihi süreç içinde yerini başka toplum biçimlerine bıraktığını ispatlayan marksizm oldu. Böylece genel gelişme ilkesi toplumların incelenmesinde uygulanabildi.

EKONOMİ POLİTİĞİN TANIMI

İşçi sınıfının bilmi, toplumsal gelişmenin maddi üretime dayandığını göstermiştir. Yani, maddi hayatın temeli üretimdir. Üretim olmadan hiç bir şey olmaz. Maddi üretimi durduran her toplum yok olur. O nedenle, maddelerin üretimi her toplumun var oluşunun ve gelişiminin kökenidir.

İnsanlar yaşayabilmek için belli nesnelere üretmek zorundadır. Beslenmek, giyinmek ve barınmak vb. zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için maddi nesnelere, ürünlere ihtiyacı vardır. Bunların sürekli üretilmesi gereklidir. Tarih boyunca toplumsal yapılar

değişmiş, birbiri yerine geçmiş, ama, üretim her zaman toplumun varoluş nedeni olmuştur.

Üretilen nesnelere belli toplumsal ilişkiler çerçevesinde; mübadele (değiş-tokuş), bölüşüm ve sonuçta tüketime uğrar. Ancak, ne toplumsal üretim sürecinde, insanların birbirleriyle kurduğu ilişkiler ve ne de, mübadele, bölüşüm ve tüketim olayı, gelişigüzel bir şekilde olmaz. Bunlar belirli bir ekonomik yasalar çerçevesinde yapılır. İşte ekonomi politik, bu kanunları işler. Yani Ekonomi politik, üretimi, insanlar arasında üretim içinde kurulmuş ilişkiler açısından ele alır. Toplumun temelini araştırır. Lenin bu konuda şöyle der: **Ekonomi politik, hiçbir zaman üretimle uğraşmaz, üretim alanında insanlar arasındaki sosyal ilişkilerle, üretimin sosyal yapısıyla meşgul olur."**

O halde, Ekonomi politik: İnsan toplumunun çeşitli gelişme aşamalarında, maddi malların üretim, mübadele, bölüşüm ve tüketim yasalarını inceler. Bundan dolayı, insan toplumlarının tarihini araştırır ve anlamamızı sağlar.

Mal, para, sermaye, kar gibi şeylerin sadece nesnelere arası ilişkiler sonucu olmadığını, aslında, insanlar arası ilişkiler, yani üretim ilişkileri sonucu olduğunu öğretir.

Ekonomi politik, bir sınıf bilmidir, insanlar arasındaki ilişkileri, sınıflar arasındaki ilişkiler temelinde inceler ve onların kendi aralarındaki hayati çıkarlarını açıklar.

mücadele tarihinden bir yaprak

MOZAMBİK HALKININ KURTULUŞ MÜCADELESİ

Hazırlayan B.Zelal

Mozambik, Portekiz tarafından 1930 ların başlarında işgal edilip sömürgeleştirildi. Sömürgecilige karşı tüm isyanlar, başkaldırıları sömürgeciler tarafından kanla bastırıldı. Portekiz sömürgecileri işbirlikçi kabile reislerini ve toprak sahiplerini kullanarak hakimiyetini ve sömürsünü sürdürüyordu.

Genelde sömürge ülkelerde olduğu gibi, Mozambik'te de ilk örgütlenme faaliyetlerine giren okumuş aydın kesim oldu. Ancak ilk kurulan bu örgütlenmelerin hiçbirinin, ülkenin bağımsızlığa kavuşması için açık ve kesin bir program hedefi yoktu. Hatta büyük bir çoğunluğu Portekiz'in kendi isteğiyle Mozambiki terkedeceğine inanıyor-

Ancak Portekiz sömürgecileri kolay kolay Mozambiki terkedeyeceğimize benzemiyordu. Bunu, kısa sürede bu örgütlenmelerinde görmesi zor olmadı. 1960 yılında işçilerin barışçıl bir girişiminin kanla bastırılması örgütler için büyük bir uyarı niteliğindeydi.

"1960 yılında işçiler, çalışma koşullarının kötülüğünü ve ücretlerin düşüklüğünü bir şikayet dilekçesiyle ilgili makamlara bildirdiler. Bunun üzerine eyalet başkanı, işçileri, emekçi halkı Mueda şehrinde açık bir toplantıya, sorunları tartışmak üzere davet etti. Toplantıya katılanlardan bazıları sorunlarını dile getirmek için söz alıp kürsüye davet edildikçe polis tarafından bir kenara çekilip götürüldü. Bunun üzerine halk, olayı protesto etmeye başlayınca yayılım ateşine tutuldu. Sömürgecilerin bu sinsice uyguladığı katliamda 600 afrikalı hayatını yitirdi."

Bu olay örgüt ve gurupların uyanmasını ve olayın ciddiye-tini kavramalarını beraberinde getirdi. Yurt dışında faaliyet yürüten üç büyük örgüt; UDENAMO (1960), MANU ve UNAMI birleşme kararı aldılar. Uzun tartışmalar sonucu örgüt liderinin kim olacağı konusunda anlaşmazlığa düştüklerinde Amerika'da FN'de görevli Eduardo Mondlane'yi örgüt liderliğine aday gösterdiler. Böylece 25 Haziran 1962 yılında Eduardo Mondlane başkanlığında Mozambik Kurtuluş Cephesi olan FRELIMO kuruldu. Kuruluşundan üç ay sonra yapılan konferansta örgüt, Ulusal kurtuluş için öncelikle barışçıl tüm diplomatik yolların deneneceğini ve bu yöntemle sömürgecilerden olumlu yanıt alamazlarsa silahlı mücadeleye başlayacaklarını, mücadele yöntemi olarak tesbit ettiler.

FRELIMO, bünyesinde, değişik sınıf ve katmanları, değişik ırktan insanları ve değişik görüşleri barındırıyordu. Böylesi bir yapıda birlikteliği sağlamak kuşkusuz birhayli zordu. Bu zorluğu Eduardo şu sözlerle açıklıyordu.

"Mozambik'in her tarafından, değişik toplum kesimlerinden gelme insanlardık. Aramızda ayrı diller ve etnik gruplar vardı. içimizde, değişik ırklar, ayrı dinler, sosyal ve politik şekillenmeler yer almaktaydı. Bundan dolayı, iç çelişkilerin ve sorunların sınırı yoktu. Fakat yine de birliği korumak için bilinçlice uğraşmalı ve kendimizi bu konuda zorlamalıydık." (Afrika Kurtuluş Hareketleri s.104)

Bütün bu zorluklara

rağmen birlik oluşturulmuş ve ilk iki yıl bir yandan ülke içinde hücreler oluşturularak mücadele hazırlıkları yapılırken diğer yandan konferans kararları doğrultusunda diplomatik girişimlerde bulunulmuştu. Barışçıl girişimlerin sonuç vermemesi üzerine 1964 yılında silahlı mücadele başlatıldı. Silahlı mücadelenin birinci yılında ülkenin kuzey bölgesinde yaşayan halkın büyük desteği alındı. Halkın desteğiyle bu bölge büyük ölçüde kurtarılmış alan konumuna getirildi.

Bu birinci yılda elde edilen başarıdan sonra uzun bir durgunluk dönemi başladı. Yürütülen mücadele kurtarılmış alanlarla sınırlı kalmayıp ülke çapında genişletilmesi gerekirken bu yapılamıyordu. Sömürgecilerin can damarlarına vurulamıyordu. Bu durum örgüt içinde savaş stratejisi konusunda tartışmalara ve görüş ayrılıklarına yol açtı. Örgüt içerisinde, feodal anlayışları terketmeyen, örgütün ileri atılımını engelleyen siyasi

ve askeri sorumlular, gruplar vardı. Tam da böylesi bir dönemde Dar el Saluam'da bulunan Eduardo Mondlane, kendisine yollanan bir bombalı paketi açarken meydana gelen patlamada hayatını yitirdi. (1969) Daha sonra bu suikastı, örgüt içindeki ajanlarının yardımıyla Portekiz gizli polisi ve CIA'nın ortaklaşa düzenlediği anlaşıldı.

Mondlane'nin ölümünden sonra FRELIMO Merkez Komitesi örgüt içi anlaşmazlıkları, sorunları tartışmak ve çözüm bulmak üzere toplandı. Tartışmalı toplantı sonunda Mozambik'in ilk devlet başkanı olacak olan Machel Samora örgüt liderliğine getirildi. Örgüte ilericiler hakim oldu 25 Eylül 1971'de de FRELIMO'nun bundan böyle bir parti olduğu açıklandı. Amacın sadece bağımsızlık olmadığı ve devrimin sosyalist devrimle tamamlanmasının hedef alındığı açıklandı. Mücadelenin önü açıldı ve gelişme kaydetmeye başladı.

Devamı Sayfa 15 te

Daxûyanîya Redaksîyona Hêvîya Gel :

Di destpêka weşana H.Gel de, me dixwest ku bi tîpên (î û î) binivîstin; lê mixabin ji ber kêmasîyên teknîkî ta Hejmar 16'an ji neçarî me tîpên (î û î) bikar ani. Nûha pêve emê tîpên (î û î) bikar bînin. Ya rastir ji ev e. Xwendevanên me, divê me xweş bibînin. . .

LI SER ZIMAN (5)

PIRSA (R) 2

Dîsa mînakek din em dikarin jibo gotina (pir) bidin. Ev gotin jî du mana dide. Bi (R) ya stûr, mana pir : zehf, gelek e. Jibo ku em şaş têgihîştinê ji holê rakin, pêwîst e em di bedêla (r) ya stûr de du (rr) bixebitînin. Mînak : Evîn pîr xizan û nezan e. Mana duwemîn de pir, bi (r) ya zirav bilêvtêkirin. Pir : Jibo derbasbûna av û çeman. Mînak : Pira Diyarbekrê dehderîye û gelek kevn e.

Jibo herfa (R) yê em dikarin çend numûnên din jî bidin. Lê belê di van numûnan de wek li jêr têt xûyakirin, ihtî-mala tevlihevîyê ne zêde ye. Wek mana, mirov dikare van gotinan têkelî hev bike, lê dema di hevokê de bêt xebitandin, gelşa tevlihevîyê namîne û mirov dizane ka gotin têt çî manayê. Vane çend numûne li jêr in :

Têr (R ya stûr) : çewalê mezin. Mînak : Têra me tije genim e.

Têr (R ya zirav) : ne birçî. Mînak : Min taştê xwar û ez têt bûm.

Gur (R ya stûr) : xurt, qewî. Mînak : Li ezman mij gur bûye, dê baran bibare.

Gur (R ya zirav) : navê lawirek (heywanek). Mînak : Gur ket nav pez û çar ji wan kuşt.

Birîn (R ya zirav) : kula birîndar. Mînak : Birîna wî bêderman e.

Birîn (R ya stûr) : haletêke tûj. Mînak : Jêhat kêrê li destê xwe xist û destê wî birîya.

PIRSA (T û T') :

Di zimanê Kurdî de ji bilî (T) ya normal, (T') yeke kerr jî heye. Lê ev gelek kêma hatîye xebitandin. Wek numûne vane çend gotin li jêr in : Ta : taq, qat. Mînak : Xaniyê Zozanê sê ta ye.

Ta : ta girtin. Mînak : Dijmin ketin taya mirinê.

Ta : heta. Mînak : Ez ji nivro ta êvarê gerîyam.

T'am : Tama xwarinê. Mînak : Iro

tama xwarina me pîr xweş bû.

T'ûr : zad dixinê. Mînak : Tûra mezin tije genim e.

T'ol : doxînsist, çavlider. Mînak : Jina tole bêrûmet e.

Tol : heyf. Mînak : Lezgîn, tola xwe ji polês hilda.

PIRSA (P û P')

Di Kurdî de ji bilî (P) ya normal (P') yeke kerr jî heye. Lê van gotinan gelek kêma bikar tên. Vane çend numûne li jêr in :

Pîr : mamoste. Mînak : Marx, pîrê sosyalîzma zanistî ye.

P'îr : extîyar, bi emir. Mînak : Dapîra min pîr p'îr e lê li ser xwe ye û pîr bi hêz e.

"Lê dema dibêjin: Mixabin, pîr carina bêpîr in, ji pîrê merem çîye, pîrêjin an mamoste? Dîyar nîne, lê ev ziravîyên ziman in û di gotinên ku wekîhev tên bilêvkirin de jî rewşên wilo xwe nîşan didin." (1)

Par : peşk, beş. Mînak : Şervan para Botan jî vexwar.

P'ar : sala çûyî. Mînak : Bêrî par çû Kurdistanê û havîna xwe li wir derbas kir.

PIRSA (K û K')

Ger hejmarên wan hindik bin jî, di fonetîka Kurdî de ji bilî (K) ya normal, (K') yeke kerr jî heye. Vane çend numûne li jêr in :

K'al : mêrê biemir. Mînak : Derwêş mirovekî pîr k'al e û dixwaze bimire.

Kal : negihîştî. Mînak : Hirmîyên kal nayên xwarin.

K'a : k'aya genim. Mînak : Zadê me îsal nebaş bûn û k'aya me jî pîr kêma bûn.

Ka : kanê?, pîrs. Mînak : Ka bavê te?

PIRSA (C û Ç')

Di zimanê Kurdî de (ç') yeke kerr jî

heye û ev gotin derdora 40-50 heb in, ne zêde ne.

C'ar : ç'arî, xêlî. Mînak : C'ara serê bûkê rengorengo bû û pîr xweşik bû.

Çar : Hejmar (jmar), 4, Mînak : Ez çar roj li Entaxê bûm mêvan.

Wek me bi kurtebirî di numûnên jorîn de jî dît, di fonetîka zimanê Kurdî de pênc deng (t', p', k', ç', r) hene ku di Alfabeya Hawarê de cih negirtine. Ta nuha hinik nivîskarên Kurd jî, ji ber van sedemên jorîn, li Alfabeya Kurdî hinik herfên bi îşaret zêde kirine. Bi rasti, di roja me ya îroyîn de, zêdekirina van tiştan, tişteke nebaş û durist e. Ger zimanê nivîsê de herf û îşaretên nûh bêt çêkirin, dê gelşên zimanê me hin pirrtir dijwar bibe û bibe sedemê şaşîyên nûh. Ev tiştên ku di zimanê me de heye, di zimanê biyanîyan de jî heye. Yanê hinik gotin hene ku wek hev têtin nivîsandin, lê xwedî manayên cure-cure ne. Lê wek me li jor jî dît, pîranîya van gotinan, di hevokan de nabin sedemê şaş têgihîştinê. Çawa ku biyanîyan, di zimanê xwe de hewcedarîya zêdekirina herfan nedîtine; jibo vê gelşê, divê em jî herfan zêde nekin û herfên Alfabeya Hawarê, li gor ihtîyaca îroyîn bikar bînin. Di Alfabeya Hawarê de 31 herf hene û ev jî bixwe ji dirêjtirîn alfabeyên latînî ye. Ger em hin zêdetir herfan bi serve kin, wê kar û barên me zehmettir bibe û tevlihev bibe da ku em nikaribin êdî ji bin derkevin.

Di warê teknîkî de jî, wek hinik xwendevan jî dizanin em Kurd, bi van 31 herfên alfabeya îroyîn, hin gelşên nivîsandinê hel nekirîye. Iro jî wek di kovar û rojnamên Kurdî de têt dîtinê, kêmasîyên teknîkî (wek tîpên î, û, ê, ş û hwd) li pêşîya me wek astengek seknandîye. Ger em herfên nûh zêde bikin, îcar emê qet nikaribin ji binê vî barî derkevin. . .

DOM DIKE

Serkanî : Hêvî, Kovara Çandîya Giştî, Hejmar 1, R.13

Xelîl Dihokî

Di sala 1951 de li Kurdistan'a Başûr, li bajarê Dihokê hatî-ye dinê.

X.Dihokî, sala 1970 yê de dest bi nivîsandinê kirîye. Helbesta wî a yekemîn, di sala 1972 an de di Rojnama Hawkarî de çap bûye.

Ew, di 1973 an de bûye endamê Yekitiya Nivîskarên Kurd. Di piranîya rojnamên Kurdî de helbest û lêkolînên wî çap bûne. Ew, beşdarî gelek mihrecanan bûye û helbestên xwe xwendiyê.

X.Dihokî, çend çirokên kurt ji nivîsandîye. Di gelêk pirtuk û dûwanan de helbestên wî çap bûne. Ew, 1982 an de gîha-ye hêzên şoreşger. X.Dihokî nuha li Swêdê dijî.

Em bi navê "Welatê min" helbesteka wî pêşberî xwendawan dikin.

WELATÊ MIN

Min tu diviyay. . .

Min tu divîyay. . .

Bi min dest û pê n venakirî

Bi wî singê mîna çîyayî,

Bi rom û tîra nişan kirî

Bi wê birîna satûrê xwîn,

Lê pengandî û tijî kirî

Li dest û çolê. . .

Li kela tu lê. . .

Li heçî dira ku tu lê. . .

Min tu divîyay. . .

Min tu divîyay. . .

Lê niha ji min tu divêy. . .

Wek şivanê sotî û heyranê

Bilura ketî û şikestî

Wek nêçirvanê li nêçîrê

Tajî û tîlek

Dehbey havêtin ber destî

Wek "Siyabend"ê li ser banê

Şenge "Xecêkê" rivistî

Wek mîha ji ber devê gorgî

Bi şev veristî

Min tu divêy û hêj divêy. . .

Wek siyarên

Zordarî û kotek û zilmê

Her roj gêre û gêleçokê

Di mêrg û zama warê te da

Di ken û di ronî

Min hêj divêy. . .

Wek babelîsk û hir û ba

Kepir û kinên, piz û zarokên

Warê te diherifnin!

Min hêj divêy. . .

Wek dironde, kar û berxên

Kuzk û kutanên varê te

Di bijikînin!

Min hêj divêy. . .

Wek gorîya sîtemkarîyê

Rîs û melok û gidîşên

Pirêz û zevîyên warê te

Dişewitînin!

Min hêj divêy. . .

Wek qêrî û nalîna te diêt

Ku qîr û kund

Goştê laşê te diqewrînin!

Min hêj divêy. . .

Oy welato ji vê evînê

Ne zaro û day mîna dibên

Hindêk divên

çinko welat

Te ew denge û te ew reng e

Te ew denge û te ew reng e

Xelil Dihoki

Dehbey: hov

Gorgî: gur

Gêleçokê: ser û bin kirin

Zama: Zozan, havingeh

Rîs: Bax

Melok: rez

BENİ SADR VE KÜRT ULUSAL SORUNU

Baştarafı s. 5 te

Devrim Muhafızlarının (pasdarların) bir Kürt öğretmenin kellesini kesip süngüye geçirdikleri ve ibret olsun diye halka gösterdikleri duyuluyor." (adı geçen eser s.209)

Beni Sadr yönetimi döneminde Kürt sorununun çözümü bir yana Kürdistan'a yönelik baskı ve zulüm daha da artarak sürüyordu. Liberal burjuvazi ve Bazar burjuvazisi İranlıların deyimiyle hurde burjuvaziyi de yanlarına alarak şakşakçı sosyal şöven TUDEH'in de politik desteğiyle Kürdistan'a "İslam medeniyetini" (!) götürüyorlardı.

Dün Beni Sadr, iktidar olduğu dönemde Kürt halkına kan ve irin koklatırken; bugün muhalefette olduğu için Kürt halkına karşı timsah gözyaşlarını dökmektedir. Cumhurbaşkanlığı yeminini Humeyninin huzurunda yaparak, Humeyninin elini öpüyor ve Humeyni tarafın-

dan kutsanıyor. Ve böylece Beni Sadr hem Cumhurbaşkanı hem de Ordunun Genel Kurmay Başkanı oluyor. Beni Sadr İran'da Farslıların deyimiyle Ruhullah (allahın ruhu) ruhani lider Humeyni'dan sonra en yüksek mevkide iken hiç de aklına bugünkü gibi "Kürt halkının kültürünü koruma" fikri gelmiyor. Tam tersine Beni Sadr Kürdistan'da savaşıyor işgalci Fars ordusunun başına geçerek Kürdistan'ı yeniden baştan başa fethetmeye girişiyor. Ve "Kürdistan'ı tamamiyle almadan ayağından postalları çıkarmayacağını" söylüyor.

Yine, Bahman Nirumand, Beni Sadr döneminde Kürdistan'daki baskıları şöyle açıklıyor: "Beni Sadr hükümetinin daha ilk günlerinde, Türkmenistan ve Kürdistan'daki silahlı çatışmalar alevleniyor. Diğer yandan Beni Sadr'ın Kürt halkının gerçek bir dostu olmadığı Palme cinayetini Kürt yurtseverleri üzerine ata-

rak kendini ele veriyor. O, Humeyniyle olan çelişkinde Kürt halkını bir koz olarak kullanmak istiyor. Zaten Kürt

halkı en çok böylesine sahte dostların elinden zarar görmüştür.

SOL BASIN...

dergilerine yönelik baskıların, diğer sosyalist, demokrat basın yapılan baskıların bir parçası olmakla birlikte, Kürt halkına uygulanan baskı politikasının uzantısı olduğunu" belirtti.

Yine, Emek Dünyası adlı derginin yayın kurulu üyesi olan Selahattin Karataş: "Dergilerinin ilk özel tanıtım sayısının çıktığı gün, sonraki 2 sayının ise birkaçgün içinde toplatıldığını" anlattı. Yeni Açılım dergisi sahibi ve yazı işleri müdürü Şefik Çalık da "yalnız sosyalist değil, tüm demokrat basın üzerinde de bir baskı var. Bizim üzerimizde kaba bir polis baskısı biçimine bürünüyor ama, diğer demokrat basın üzerinde de örneğin, toplatma, yurtlara, okullara sokmama biçiminde görülüyor." dedi. Toplumsal

Kurtuluş dergisinin başına gelenlerden dolayı kamuoyunda geniş bir tepki oluştu. Doç.Dr. Yalçın Küçük, İlhan Akalın ve Orhan Gökdemir "komünizm ve Kürtçülük propağandası" yapmak gerekçesiyle tutuklandılar. Ve böylece Toplumsal Kurtuluş 1.Yılı'nı gözaltında kutladı.

Tüm bu baskı, zorbalık ve anti demokratik uygulamalara karşı Yeni Demokrasi, Yeni Çözüm, Güneşe Çağrı ve Diriliş dergilerinin yöneticileri İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi önüne siyah çelenk koyarak "Sosyalist Basın Susturulamaz" kampanyasını başlattılar. Bir müddet sonra da 10 sol dergi yöneticileri açlık grevine başladılar. Sol Basın kendi üzerindeki baskılara karşı mücadelesini sürdürüyor.

MOZAMBİK HALKININ KURTULUŞ MÜCADELESİ

Baştarafı s.12 de

Bağımsızlık uğruna başlatılan silahlı mücadele 11 yıl devam etti. Portekiz ordusu tam bir bezginlik içindeydi. Askerler artık savaşmak istemiyordu. Sömürgeci yönetim kontrolü kaybettiğini anladığından FRELIMO ile masaya oturmayı kabullenmek zorunda kaldı. 7 Eylül 1974'te taraflarca imzalanan sözleşmeyle Mozambikin bağımsızlığı tanınmış oldu. Kurulan geçici bir hükümetin ardından 25 Temmuz 1975'te Mozambik Halk Cumhuriyeti ilan edildi FRELIMO lideri M.Samora kurulan Cumhuriyetin ilk devlet başkanı oldu.

Karşı devrimci saldırılar

Birbiri ardına, sömürgecilik zincirini kıran Afrika halklarının bölgedeki baş düşmanı ırkçı Güney Afrika yöneticileri boş durmuyordu. Sömürge halkların başarısı, kara afrikanın uyanışının kendilerine pahalıya mal olacağını bilen bu ırkçı yönetim başta ABD olmak üzere diğer emperyalist ülkelerin de desteğiyle bölgede karşı devrimci güçleri örgütlemeye koyuldu. Afrikalı işbirlikçi kabile reislerinden ve devrim kaçkınlarından ve çoğu o dönem Rodezya yönetiminde olan Smith rejiminin taraftarlarından oluşan MNR adlı karşı devrimci örgütü oluşturdu. Mozambik'te ülkenin yeniden inşa edilmesi ve yeni toplumun yaratılması çalışmalarını engellemek için

saldırıları başladı. Evler hastaneler, okullar yakılıp yıkıldı sınır boylarında katliamlar yapıldı.

1976 yılında ilk saldırı Rodezya gerici yönetimi Smith rejiminden geldi. Bu saldırının ana nedeni; Mozambik Halk Cumhuriyetinin, Rodezya'da Smith rejimine karşı savaşıyor Rober Mugabe önderliğindeki ZANU gerillalarına yardım etmesiydi. Bu yüzden MNR adlı karşı devrimci örgüt, Mozambik halkına karşı sürekli kullanıldı.

Rodezya gerici rejimi yıkılıp yerini bağımsız Zimbabwe alınca, MNR karşı devrimci örgüt bu kez sırtını direkt G.Afrikaya dayayarak saldırılarını sürdürdü. Böylece MNR, bölgede G.Afrikanın Mozambik ve Angola halkla-

rına karşı kullandığı terör örgütü haline getirildi.

Genç Mozambik Cumhuriyeti, ülkeyi savunma kampanyası başlattı. Sınır bölgelerinde halkı silahlandırdı; bölge, eğitimden geçen yeni askerlerle takviye edildi. Alınan bu tedbirler sayesinde sınır yöresindeki köylüler kendi toprağına dönüp onu işlemekte ekim yapabilmektedir. Ancak MNR tümüyle yok edilmiş değil.

Son olarak, içinde Devlet başkanı M.Samora'nında bulunduğu bir Mozambik uçağının G.Afrika topraklarında düşürülerek M.Samora'nın katledilmesi de G.Afrika ırkçı rejiminin bölge ilericilerine karşı açık saldırılarının en uç örneği oldu.

devam edecek

SBKP 19. PARTİ KONFERANSI TOPLANDI

SBKP'nin 19. Parti konferansı 28 Haziran'da toplandı. SBKP'nin son konferansı 47 yıl önce 1941 yılında yapılmıştı. SBKP'nin ilk konferansı 1905 yılında Finlandiya'nın Tampere kentinde toplanmıştı.

Parti konferansları kuşkusuz, parti programında ve tüzüğünde değişiklikler yapabilen ve yeni Merkez Komitesini belirleyen parti kongreleri kadar önemli değil, ama bu parti konferanslarında da dönem dönem, çok önemli kararlar alınıp uygulanmaktadır. Örneğin 1921 yılında yapılan 10. ve 11. Konferanslar, Lenin'in Yeni Ekonomi Politikasını (NEP) öngören kararları alıp hayata geçirdi. Yine 1926 yılında yapılan 15. Konferansta "Troçkist-Zinoviyefci muhalefete karşı mücadelenin bilançosu" çıkarıldı.

SBKP 19. Parti konferansı bütün dünyada ilgiyle izlendi. Konferansın gündemi: SBKP 27. Kongre Kararlarının uygulanılmasında kaydedilen ilerleme ile 12. Beş yıllık plan'ın ilk yarısında elde edilen sonuçların değerlendirilmesi; Prestroika (Yeniden yapılanma)sürecinin derinleştirilmesinde Parti Örgütlerinin görevleri ve Parti ile toplum yaşamının daha da demokratikleştirilmesi için alınacak tedbirlerdi.

Konferans, kökleri daha Andropov zamanında atılan ve M.Gorbaçov'un Parti Genel Sekreterliğine seçilmesiyle daha da derinleştirilerek

devam ettirilen değişikliklerin bir ürünüydü. Son üç yılda, Sovyet toplumunda görülen canlılık Konferansa da açıkça yansdı. Sovyet televizyonunun, basın yayın organlarının, gelişmeleri günü gününe halka iletmesi, üç yıldan beri sürdürülen Prestroika ve Glasnost (açıklık) politikasının bir gereği ve kitleleri tartışmaya çekmenin bir yöntemi idi.

Bilindiği gibi, Son üç yıldan beri M.Gorbaçov öncülüğünde yürütülen Prestroika ve Glasnost politikası, gerek Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerde ve gerekse Emperyalist-kapitalist dünyada hararetli tartışmalara yol açtı. Bu tartışmalar hala devam etmektedir. Özellikle uluslararası politikada insiyatif ele alan M.Gorbaçov, barış ve silahsızlanma ile ilgili yaptığı somut öneriler ve cesur ataklarla emperyalist güçleri politik olarak köşeye sıkıştırdı, emperyalist-kapitalist dünyada barışsever demokratik kamuoyunun sempatisini kazandı. Devamlı atakta bulunan bu yapıyla da sürekli prestij kazanan lider durumuna geldi.

Başlangıçta dış politikada görülen bu canlılık kısa sürede içe de yansdı. Sovyetler Birliğinde yılların birikimiyle oluşan ve dokunulmayan birçok sorun, partili partisiz kitle tarafından tartışılmaya başlandı. Demokratik tartışma zemini genişledikçe, ağır hantal yapı eleştirildikçe, toplumda bir canlılık açıkça gözlenir oldu. Ve kuşkusuz,

yaşayan bir toplumda yeniden yapılanma kendine özgü bazı sorunları da beraberinde getirdi.

19. Parti Konferansı, bu süreyi değerlendirmek; Glasnost ve Prestroika'yı hayata geçirmede doğan ve doğması muhtemel sorunları aşmak gibi önemli konuları tartıştığı için içerde ve dışarda en geniş kesimlerce ilgiyle izlendi.

Konferans, 28 Haziran'da M.Gorbaçov'un açılış konuşmasıyla çalışmalarına başlamış oldu. Açılış konuşmasında 19. Parti konferansının önemini M.Gorbaçov şöyle dile getiriyordu. "Partimizin 19. Konferansında gündemimizdeki en önemli sorun, partimizin insiyatif ve öncülüğünde başlatılan devrimci prestroika hamlesinin daha da derinleştirilmesi ve bundan geriye dönüşün olanaklarının yok edilmesidir"

Sovyet toplumunun ekonomik ve sosyal bazı problemlerine değinen Gorbaçov, son üç yıllık gelişmeler hakkında; "Son üç yıllık dönemi, toplumumuz için bir dönüm noktası olarak kabul ediyoruz. Daha önce önümüzde bir tehlike olarak duran olası ekonomik ve siyasi krizlerin önü alındı. Ve bu anlamda ileriye dönük umut verici adımlar attık. Halkımız dününü, bugünü ve yarınını daha iyi biliyor ve değerlendiriyor."

Konuşmada geçmiş dönem değerlendirilirken, geçmişte işlenen hatalar, bunlardan çıkarılması gereken dersler ve

herkesin kendi kendisini eleştiri süzgecinden geçirmesi gerektiğini, altını çizerek belirten M.Gorbaçov gelişmeleri şöyle dile getiriyordu: "Prestroika çerçevesinde, son üç yılda yaptıklarımızdan çok daha fazlasını yapabiliriz. Özellikle ekonomiyi daha da canlandırıp verimleştirebiliriz. Fakat, halen devam etmekte olan şablonculuk ve eskide ayak direme, çalışmalarımızı ister istemez ağırlaştırdı."

Gorbaçovun açılış konuşmasının tamamı ve Konferansta tartışılanlar, Glasnost ve Prestroika politikasının geniş değerlendirilmesi ayrı bir yazımızın konusu olacağından burada sadece bazı alıntılarla Konferansın anlam ve önemini belirtmekle yetineceğiz. Şunu özellikle belirtmek gerekirken, Konferans çok demokratik bir ortamda geçtiği değişik basın ve yayın kuruluşlarınca da kabul edilen bir olgu. Pravda gazetesinin bildirdiğine göre Konferans boyunca 300'ü aşkın delege, değişik konularda konuşmak için söz hakkı talebinde bulundu ve bunların büyük çoğunluğu da konuşma ve görüş belirtme fırsatını buldu. Konferans kararlarının birçoğu da oy çokluğuyla alındı.

Konferans, Sovyet halkının, araştıran, tartışan, toplumsal sorumluluğu ve katılımı kavrayan bir toplum olduğunu birkez daha kanıtladı.

•••

Yazışma Adresi:
Box 34055
100 26 Stockholm/Sweden

Postgiro
Héviya Gel-149796-5
Stockholm/Sweden

Abone şartları:
Bir yıllık-35 DM.
120 İsveç Kronu

Författares Bokmaskin
Stockholm 1988